

Rosa Hahkala

Kotkan kaupungin koulujen ja kirjastojen yhteistyön kehittäminen

Opinnäytetyö

Syksy 2014

SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Tutkinto-ohjelma: Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma

Tekijä: Rosa Hahkala

Työn nimi: Kotkan kaupungin koulujen ja kirjastojen yhteistyön kehittäminen

Ohjaaja: Pirkko Vuorela

Vuosi: 2014

Sivumäärä: 51

Liitteiden lukumäärä: 2

Opinnäytetyön tavoitteena on yhteistyösuunnitelmapohjan laatiminen Kotkan kaupunginkirjaston ja kotkalaisten peruskoulujen sekä lukioiden välille. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millainen yhteistyösuunnitelma parhaiten vastaisi koulujen tarpeita ja toiveita ja toisaalta olisi käytännössä toteuttamiskelpoinen.

Tutkimusmenetelmänä käytetään laadullisiin tutkimusmenetelmiin luettavaa toimintatutkimusta. Tutkimus toteutettiin kahdessa osassa. Kotkalaisten koulujen opettajille tehtiin ensin kysely, jossa kysyttiin toisaalta heidän tähänastisesta aktiivisuudestaan kirjastopalvelujen käytössä yhdessä opetusryhmänsä kanssa ja toisaalta sitä, millaisia tarpeita ja toiveita opettajilla oli tulevan yhteistyön suhteen. Kouluyhteistyöhön osallistuvien kirjaston työntekijöiden näkemyksiä selvitettiin täsmäryhmähaastattelulla.

Kyselyyn vastasi 43 opettajaa tai muuta koulun henkilökunnan jäsentä ja täsmäryhmähaastattelussa oli läsnä kolme Kotkan kaupunginkirjaston työntekijää. Tutkimusaineiston sekä lähteiden pohjalta luotiin ehdotus yhteistyösuunnitelmaksi kirjaston ja koulun välille.

Kyselyn tulosten pohjalta laadittiin luonnos yhteistyösuunnitelmasta. Yhteistyösuunnitelmassa on kirjastonkäytön opetusta ensimmäisen luokan oppilaille, kirjavinkkausta neljännen ja kahdeksannen luokan oppilaille ja tiedonhaunopetusta yhdeksäsluokkalaisille sekä lukiolaisille. Lisäksi työssä ehdotetaan, mitä muuta yhteistyösuunnitelma voisi pitää sisällään.

Avainsanat: kouluyhteistyö, yleinen kirjasto, peruskoulut, lukiot, yhteistyösuunnitelma

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Library and Information Services

Author: Rosa Hahkala

Title of thesis: Developing collaboration between the public libraries and municipal schools in the City of Kotka

Supervisor: Pirkko Vuorela

Year: 2014

Number of pages: 51

Number of appendices: 2

The subject of this thesis is devising a useful collaboration plan between the public library and the municipal schools of the City of Kotka. The research method used in this thesis is action research, which is a method included in the qualitative approach.

The study was done in two parts. A survey was sent to the teachers of the municipal schools. In the survey, they were asked about their activity in using the library services with their pupils thus far, as well as about their needs and wishes regarding the future collaboration. The library staff participating in the future collaboration were interviewed in a group.

A total of 43 teachers or other school personnel participated in the survey. Three of the library's staff participated in the interview. The final proposition for a collaboration plan was based on the findings as well as on source material. The collaboration plan includes, for example, book talks, teaching in information search, and suggestions for issues to be included in the plan, such as the contact information of both sides.

Keywords: collaboration plan, public library, municipal schools

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuva- ja kuvioluettelo	6
1 JOHDANTO	7
2 TYÖN TAVOITTEET JA TUTKIMUSMENETELMÄT.....	9
2.1 Työn tavoitteet	9
2.2 Tutkimusmenetelmät.....	10
3 TYÖN TAUSTOITUS JA YHTEISTYÖN NYKYTILA.....	13
3.1 Kotkan kaupunki	13
3.1.1 Kotkan kaupunginkirjasto.....	13
3.1.2 Kotkan peruskoulut.....	14
3.1.3 Kotkalaiset lukiot.....	18
3.2 Yhteistyön nykytila	18
3.3 Opetussuunnitelmat.....	19
4 KIRJASTON JA KOULUN YHTEISTYÖN KÄYTÄNNÖT.....	22
4.1 Yhteistyö tutkimusten valossa.....	22
4.2 Yhteistyösuunnitelmat käytännössä.....	23
4.3 Yhteistyön muotoja	24
4.3.1 Kirjavinkkaus.....	24
4.3.2 Kirjastonkäytön opetus.....	25
4.3.3 Tiedonhankinnan opetus.....	25
4.3.4 Mediakasvatus.....	26
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	27
5.1 Tiedonkeruu	27
5.2 Tulosten analysointi	28
5.2.1 Kyselyn tulokset.....	28
5.2.2 Haastattelun tulokset	35
6 YHTEISTYÖSUUNNITELMA	38
7 POHDINTA	43

LÄHTEET	45
LIITTEET	51

Kuva- ja kuvioluettelo

Kuva 1. Kotkan kaupungin koulut ja kirjastot.	15
Kuvio 1. Vastaajien käyttämät kirjastopalvelut	29
Kuvio 2. Vastaajien tyytyväisyys käyttämiinsä kirjastopalveluihin	30
Kuvio 3. Vastaajien toivomat kirjastopalvelut	30

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheena on Kotkan kaupungin yleisten kirjastojen ja koulujen yhteistyön kehittäminen. Osapuolina ovat Kotkan kaupunginkirjasto ja Kotkan kaupungin opetustoimen alaiset koulut, eli suomenkieliset kaupungin peruskoulut ja lukiot. Tavoitteena on luoda pohja yhteistyösuunnitelmalle, joka toisaalta vastaisi koulujen tarpeisiin ja toisaalta olisi sellainen, johon kummankin osapuolen resurssit riittävät.

Ehdotus aiheesta tuli Kotkan kaupunginkirjastolta, jossa oli tavoitteena tehdä yhteistyösuunnitelma kotkalaisten koulujen kanssa vuoden 2014 aikana. Osittain aiheenvalintaan vaikutti kuitenkin myös oma kiinnostukseni, sillä olen ollut lasten- ja nuortenkirjastotyöstä kiinnostunut jo opintojen alkuvaiheesta asti ja koulu yhteistyö on suurehko osa kirjastojen lasten- ja nuortenosastojen työtä.

Ennestään Kotkassa ei ole ollut minkäänlaista yhteistyösuunnitelmaa kirjaston ja koulujen välillä vaan yhteistyö on ollut enemmän sattumanvaraista. Kirjaston puolella tarve yhteistyösuunnitelmalle kuitenkin nähtiin ja koulutoimen puolella oltiin samaa mieltä. Monissa kaupungeissa yhteistyösuunnitelmia on ollut käytössä jo vuosia, Kotkassa sellaista ei vain ole aiemmin tehty.

Yhteistyösuunnitelma tai -sopimus koulun ja kirjaston välillä ei siis ole mitenkään uusi juttu. Jokaisessa kunnassa tilanne on kuitenkin aina vähän erilainen, eikä yhden kunnan yhteistyösuunnitelmaa tai -sopimusta oikein voi ottaa toisessa kunnassa käyttöön lainkaan soveltamatta. Jo kirjastojen ja koulujen määrät ja sijainnit suhteessa toisiinsa ovat erilaisia. Myös käytössä olevien resurssien määrä (esimerkiksi montako kirjavinkkaria kirjastossa työskentelee, määrärahoista puhumattakaan) vaihtelee kunnasta toiseen. Lisäksi koulujen opetussuunnitelmissa on vaihtelua jo kunnan sisälläkin, saati sitten eri kuntien välillä. Näin ollen opinnäytetyöni merkitys on ehkä eniten paikallinen, ei niinkään kansallinen tai tieteellinen.

Opinnäytetyöni alkaa työn tavoitteiden ja työssä käytettyjen tutkimusmenetelmien esittelyllä. Tämän jälkeen on vuorossa työn ympäristön esittely, eli Kotkan kaupungin, Kotkan kaupunginkirjaston ja kotkalaisten koulujen esittelyt. Kolmannessa luvussa on lisäksi katsaus koulun ja kirjaston välisen yhteistyön tilaan viime aikoi-

na ja kotkalaisten koulujen opetussuunnitelmien tutkailua kirjastoyhteistyön näkökulmasta.

Neljännessä luvussa on teoriatietoa koulujen ja kirjastojen välisestä yhteistyöstä, muun muassa työtapojen esittelyä ja tuoreita yhteistyötä käsitteleviä tutkimuksia. Lisäksi luvussa neljä esitellään joitakin samankokoisten kuntien yhteistyösuunnitelmia tai -sopimuksia. Luvussa viisi puolestaan on esitelty tämän tutkimuksen tekemistä ja tutkimuksen tuloksia. Luvussa kuusi on vedetty yhteen tutkimuksen tuloksia sekä opinnäytetyössä käytetyistä lähteistä saatua tietoa ja muodostettu ehdotus lopullisen yhteistyösuunnitelman sisällöksi. Tämä ehdotus löytyy tiivistettynä luvun kuusi lopusta.

Lopussa on vielä pohdintaa työn onnistumisesta ja työn aikana kohdatuista vastoinkäymisistä ja eteen tulleista ongelmista. Liitteinä on tutkimuksessa käytettyjen kyselyn ja haastattelun pohjat.

2 TYÖN TAVOITTEET JA TUTKIMUSMENETELMÄT

2.1 Työn tavoitteet

Työn tärkeimpänä tavoitteena on selvittää, millainen yhteistyösuunnitelma Kotkan kaupungin koulujen ja kirjaston välillä vastaisi parhaiten tarpeita ja olisi toteuttamiskelpoinen. Tavoitteena on siis toisaalta selvittää, minkälaisia tarpeita ja toiveita opettajilla on kirjaston suhteen ja toisaalta sitä, millaisia toiveita kirjastolla on. Tarpeiden ja toiveiden lisäksi on tärkeää ottaa huomioon myös käytettävissä olevat resurssit.

Jo kirjastolaki asettaa yleisten kirjastojen tehtäväksi edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia muun muassa kirjallisuuden harrastamiseen sekä jatkuvaan tietojen, taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen (L 4.12.1998/904). Peruskoulun yhtenä tarkoituksena taas on antaa oppilaille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Opetuksen tulee myös edistää sivistystä ja antaa oppilaille edellytyksiä kehittää itseään elämänsä aikana (L 21.8.1998/628).

Molempien lakien pohja-ajatuksena tuntuu olevan yhteiskuntataitojen ja -valmiuksien kehittäminen sekä sivistyksen lisääminen. Näin ollen yleinen kirjasto ja peruskoulu ovat luontevat yhteistyökumppanit. Samoin lukiolaki (L 21.8.1998/629) kertoo lukiokoulutuksen tavoitteena olevan muun muassa opiskelijoiden kasvun tukeminen sivistyneiksi ihmisiksi ja tulevaisuuden kannalta tärkeiden tietojen ja taitojen antaminen. Kunnallisina organisaatioina yhteistyön tekeminen kirjaston sekä peruskoulun ja lukion välillä olisi myös luontevaa.

Lain lisäksi opetussuunnitelma määrittää että oppilaiden tulisi oppia kirjastonkäyttö ja tiedonhakutaitoja. Opetussuunnitelmassa kerrotaan, miten oppilaiden tulisi mil-läkin vuosiluokalla kirjastoa käyttää, millaisia kirjastonkäyttö- ja tiedonhakutaitoja oppilailla tulisi missäkin vaiheessa olla. Kirjastonkäytön lisäksi opetussuunnitelmissa puhutaan myös muun muassa tiedonhakutaidoista ja lukemaan innostamisesta – nämä molemmat ovat asioita, joita kirjastotkin pyrkivät edistämään.

Yleisten kirjastojen ja koulujen yhteistyölle on siis olemassa hyvä pohja: yhteiset tavoitteet ja pyrkimykset. Toki yhteistyötä tehdäänkin jo. Ilman minkäänlaista

suunnitelmaa tai järjestelmällisyyttä koulun ja kirjaston yhteistyö jää kuitenkin helposti yksittäisten ihmisten aktiivisuuden varaan ja asettaa näin eri kouluissa ja eri luokilla olevat oppilaat eriarvoiseen asemaan – kaikille ei opeteta tiedonhakuja tai järjestetä kirjavinkkausta koskaan – toisille ehkä jopa monta kertaa vuodessa.

Siksi osana tutkimusta selvitetään, mitä mieltä opettajat ovat kirjastosta ja kirjasto-yhteistyöstä. Kokevatko he sen tarpeelliseksi ja opetusta tukevaksi? Kuinka monta kertaa vuodessa kirjastossa olisi realistista käydä? Millaisia palveluja kirjastolta toivotaan? Toisaalta täytyy selvittää myös kirjaston näkökulma. Mitä kaikkea kirjasto haluaa tarjota? Mikä nähdään tarpeellisena? Mihin kaikkeen kirjaston resurssit riittävät?

Molempien osapuolten näkemykset on otettava huomioon, jotta lopullisesta suunnitelmasta tulisi konkreettista toimintaa. Pelkkä paperille kirjattu suunnitelma ei vaikuta oppilaisiin mitenkään, jos ei sitä noudateta. Niinpä tavoitteena on luoda raamit, joiden pohjalta yhteistyötä on helppoa ja vaivatonta toteuttaa. Samalla kaikki kotkalaiset koululaiset saavat yhtäläiset mahdollisuudet tutustua kirjaston palveluihin ja käyttää niitä koulun kautta. Kaikki myös oppisivat esimerkiksi yhtäläiset tiedonhakutaidot.

2.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimus on toimintatutkimusta. Toimintatutkimusta kuvataan usein tieteellisen tutkimuksen ja kehittämistyön yhdistelmäksi (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Yläne & Paavilainen 2011, 69). Tutkimuksessa pyritään vastaamaan johonkin ongelmaan tai kehittämistehtävään. Tyypillisesti kyseessä ei ole puhdas tiedollinen tai looginen ongelma, vaan ihmisyyhteisön toiminta, yhteistyö tai toimintatavat. Tässä tutkimuksessa on nimenomaan keskiössä kehittämistehtävä: yhteistyön kehittäminen Kotkan kirjastojen ja koulujen välillä luomalla yhteistyösuunnitelma. Toimintatutkimus on osa laadullisten menetelmien perinnettä (Ronkainen ym. 2011, 100).

Toimintatutkimuksen keskeinen osa on reflektointi (Heikkinen 2001, 175-178). Reflektoinnin pohjalta suunnitellaan toiminnan kehittämistä. Toimintaa havainnoidaan

ja kaikkia näitä yhdistämällä saadaan toimintaa kehitettyä. Toiminnan kehittämistä on kuvattu spiraalinmuotoisella kuvaajalla, mutta kuvaajaa on kritisoitu siitä, että se esittää tutkimuksen vaiheet erillisinä ja toisiaan seuraavina, kun todellisuudessa ne limittyvät ja ovat päällekkäisiä.

Empiriaosassa on käytetty tiedonkeruumenetelminä opettajille kohdistettua kyselyä ja kouluuyhteistyöhön osallistuvan kirjastohenkilökunnan ryhmähaastattelua.

Haastattelu on tutkimusmenetelmänä hyvin joustava ja haastattelutilanteen vuorovaikutuksellisuus antaa mahdollisuuden suunnata tiedonhankintaa itse haastattelutilanteessa (Hirsjärvi & Hurme 2000, 34-35). Toisin kuin lomakekyselyssä, haastattelussa on myös mahdollista selvittää vastausten taustoja myös ei-kielellisistä vihjeistä – tai kysyä suoraan.

Haastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, tarkemmin sanottuna teemahaastattelu. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset on päätetty ennalta, mutta haastateltavien vastauksia ei ole sidottu vastausvaihtoehtoihin (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47-48). Teemahaastattelussa haastattelu etenee keskeisten teemojen varassa. Kysymysten tarkkaa muotoa ei ole päätetty, mutta teemat on päätetty ennalta ja ne ovat kaikille haastateltaville samat.

Tässä tutkimuksessa haastateltavana on ryhmä kirjastoalan asiantuntijoita, jotka tekevät yhteistyötä koulujen kanssa. Hirsjärvi ja Hurme (2000, 61-62) kutsuvat tällaista haastattelumenetelmää täsmäryhmähaastatteluksi. Täsmäryhmähaastattelun piirteitä ovat muun muassa se, että ryhmän jäsenet on valittu keskusteluun, koska he ovat alan asiantuntijoita. Myös se, että ryhmällä on tarkoin määritelty tavoite, joka on ilmoitettu myös ryhmän jäsenille, on täsmäryhmähaastattelulle tyypillistä. Tässä tapauksessa haastateltavat ovat nimenomaan alan asiantuntijoita ja haastattelun tarkoituksena on selvittää Kotkan kaupunginkirjaston työntekijöiden kanta kouluuyhteistyöstä.

Kotkalaisten peruskoulujen ja lukioiden opettajille lähetettiin sähköpostitse linkki sähköiseen kyselyyn. Kyselyn tavoitteena oli kerätä opettajien näkemyksiä ja toiveita kirjastoyhteistyöhön liittyen. Lomakkeessa käytettiin monenlaisia kysymystyyppejä. Kysymystyyppejä olivat strukturoidut kysymykset (valmiit vastausvaihtoehdot sisältävä), avoimet kysymykset sekä asteikkoja käyttävät kysymykset (Ron-

kainen ym. 2011, 113). Vallin mukaan kyselytutkimuksen hyviä puolia ovat esimerkiksi se, että tutkija ei vaikuta vastauksiin olemuksellaan tai läsnäolollaan sekä se, että jokainen koehenkilö saa kysymykset ja vastausvaihtoehdot täsmälleen samanlaisina (2001, 101-102). Toisaalta vastausten määrä saattaa jäädä vähäiseksi ja koehenkilöt saattavat vastata kysymyksiin epätarkasti tai väärin.

3 TYÖN TAUSTOITUS JA YHTEISTYÖN NYKYTILA

3.1 Kotkan kaupunki

Kotkan kaupunki sijaitsee meren äärellä Kymenlaaksossa. Kotkan väkiluku vuoden 2013 lopussa oli 54 771 henkeä ja se oli Kymenlaakson toiseksi suurin kaupunki (Tietoa Kotkasta, [viitattu 13.5.2014]). Kotka tunnetaan muun muassa satamasta, teollisuudesta, kauniista puistoista ja Meripäivistä.

Kotkassa on kaksi keskustaa: Kotkansaari ja Karhula (Tietoa Kotkasta, [viitattu 13.5.2014]). Tämä johtuu siitä, että vuonna 1977 Kotkaan liitettiin Karhulan kaupunki ja Kymin kunta.

Koko maan keskiarvoihin verrattuna Kotkassa on enemmän 65 vuotta täyttäneitä ja vähemmän alle 15-vuotiaita kuin Suomessa keskimäärin. Myös eläkkeellä olevien osuus väestöstä on maan keskiarvoa suurempi. Vaikka 15–64-vuotiaiden osuus kotkalaisista on maan keskitasoa, oli Kotkan työttömyysaste viime vuonna 17,1 %, kun se koko maassa oli 10,7 %. Lisäksi Kotkan muuttotappio oli viime vuonna 302 henkeä. (Kuntien avainluvut 17.4.2014.)

Ruotsinkielisiä kotkalaisista on vain prosentti, mutta ulkomaiden kansalaisia on 5,9 prosenttia, kun maan keskitaso on 3,8 % (Kuntien avainluvut 17.4.2014). Vuoden 2013 lopussa Kotkassa neljä yleisintä äidinkieltä olivat suomi (49 948 puhujaa), venäjä (2 244), ruotsi (531) ja eesti (386), eli Kotkan merkittävin kielivähemmistö on venäjänkielinen (Tilastotietoja 2013, [Viitattu 24.10.2014]).

3.1.1 Kotkan kaupunginkirjasto

Kotkan kaupunginkirjasto on osa kymenlaaksolaista Kyyti-kirjastokimppaa (Kyyti, [viitattu 13.5.2014]). Siihen kuuluvat myös Haminan, Iitin, Kouvolan, Miehikkälän, Pyhtään ja Virolahden kirjastot.

Kotkassa on pääkirjasto, neljä lähikirjastoa, yksi suvikirjasto sekä kirjastoauto. Pääkirjasto sijaitsee Kotkansaarella, eli aivan keskustassa. Sivukirjastot sijaitsevat

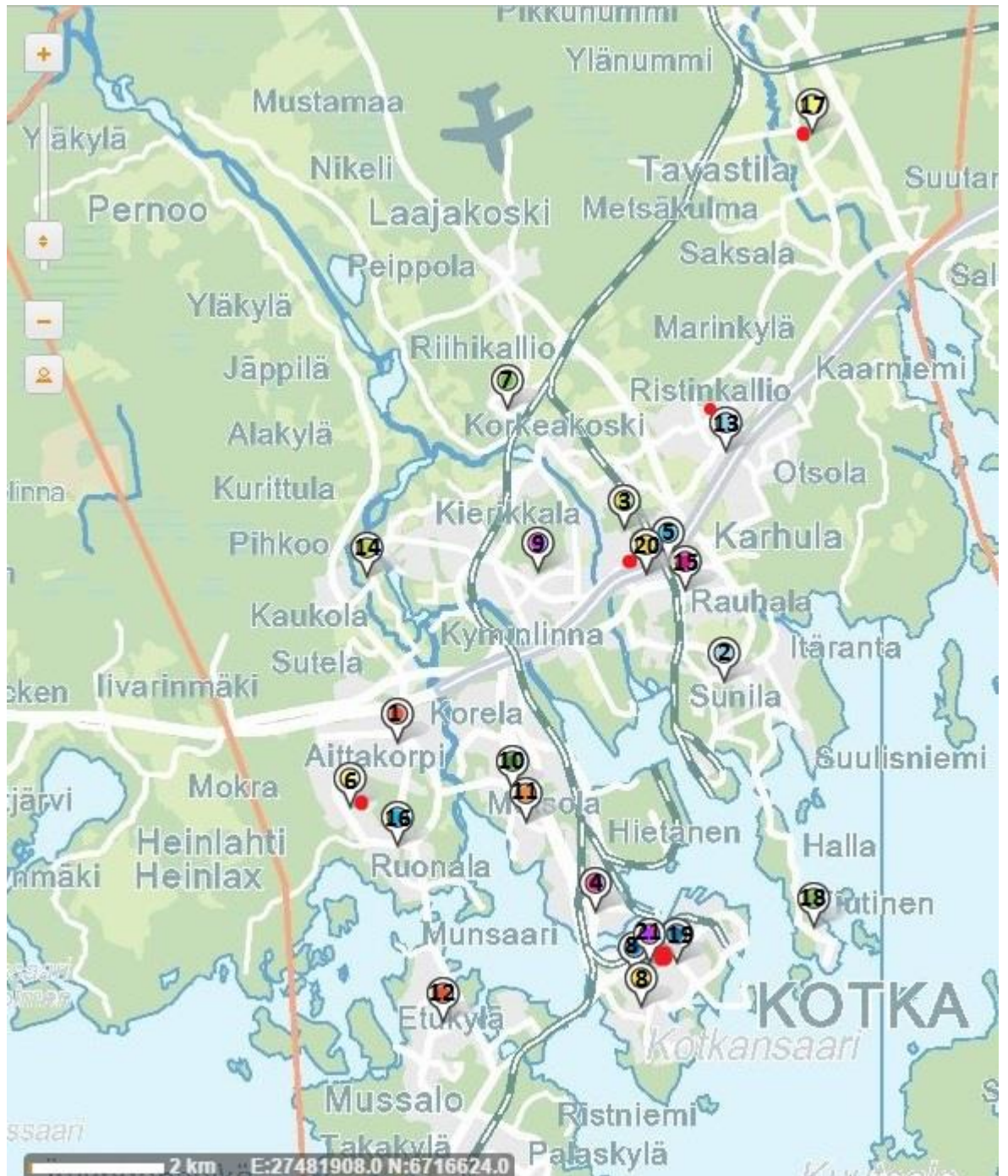
Karhulassa, Karhuvuoressa, Otsolassa ja Tavastilassa. Haapasaaren suvikirjasto on avoinna vain kesäisin. Kirjastoauto Ilona liikennöi arkipäivisin ympäri Kotkaa.

Vuonna 2013 kirjaston kokonaislainaus oli 897 585 lainaa. Fyysisiä käyntejä oli 471 674 ja virtuaalisia käyntejä oli 208 629. Kokonaislainaus Kotkan asukaslukuun suhteutettuna oli 16,36 lainaa per asukas, kun se Kymenlaaksossa oli 16,78 ja koko maassa 17,19. Hankintamäärä tuhatta asukasta kohti oli 306,29, kun se koko maassa oli 351,02. Lainaajia Kotkan asukasluvusta on 32,91 % (koko maassa reilut 37 %). Toisaalta Kotkassa lainan hinta on 3,35 euroa, kun se Kymenlaaksossa on 3,65 euroa ja koko maassa 3,44 euroa. Kotkassa kirjastotyötä tehdään siis lainamäärään suhteutettuna keskimääräistä pienemmillä kustannuksilla. (Perustilastot, [Viitattu 28.10.2014].)

3.1.2 Kotkan peruskoulut

Kotkassa toimii 19 peruskoulua lukuvuonna 2014–15 (Perusopetus, [Viitattu 2.9.2014]). Näistä 14 on alakoulua, 4 yläkoulua ja yksi on yhtenäiskoulu. Kouluverkko selvityksen perusteella on järjestetty niin, että esiopetus ja luokat 1–5 kuuluvat alakouluihin ja luokat 6–9 yläkouluihin. Kaikki kuudennet luokat eivät kuitenkaan ole vielä siirtyneet yläkoulujen yhteyteen, vaan siirtyminen tapahtuu vähitellen.

Oheiseen karttaan on merkitty koulujen sijainnit. Kartalla olevat numerot viittaavat koulujen nimien perässä sulkeissa olevaan numeroon. Punaiset pisteet kartalla ovat kirjastojen summittaiset sijainnit, suurin punainen piste on Kotkan pääkirjasto.

Kuva 1. Kotkan kaupungin koulut ja kirjastot.
(Etelä-Kymenlaakson karttapalvelu, [Viitattu 11.11.2014].)

Aittakorven koulu (1) sijaitsee Länsi-Kotkassa. Koulussa on luokat 1–5, yhteensä noin kaksisataa oppilasta ja henkilökuntaa noin 20 henkeä. (Aittakorven koulu, [Viitattu 3.9.2014].)

Hakalan koulu (2) sijaitsee Sunilan kaupunginosassa. Tällä hetkellä koulussa on noin 140 oppilasta ja luokat 1–6. Koulun tiloissa toimii myös esikouluryhmä. (Hakalan koulu, 4.8.2014.)

Helilän koulu (3) sijaitsee Karhulan alueella. Koulussa toimii perusopetuksen luokat 6–9 ja oppilaita on noin neljäsataa. (Helilän koulu, [Viitattu 8.9.2014].)

Hovinsaaren koululla (4) on yleisopetuksen ja valmistavan opetuksen luokat 1–5 sekä esiopetus (Hovinsaaren koulu, [Viitattu 8.9.2014]). Vuonna 2012 Hovinsaaren koululla oli noin 80 oppilasta (Perusopetus, [Viitattu 2.9.2014]).

Karhulan koulussa (5) on noin 315 oppilasta ja vuosiluokat 7–9 (Karhulan koulu, [Viitattu 15.9.2014]). Koulu sijaitsee Karhulan keskustassa.

Karhuvuoren koulussa (6) on 310 oppilasta ja vuosiluokat 6–9 (Karhuvuoren koulu, [Viitattu 16.9.2014]). Tällä hetkellä koulua käydään väliaikaisissa tiloissa Karhuvuoren alueella.

Korkeakosken koulussa (7) on luokat 1–6 ja n. 210 oppilasta (Korkeakosken koulu, [Viitattu 17.9.2014]). Koulun kanssa samassa pihapiirissä on myös esiopetusta ja päiväkoti.

Kotkansaaren kouluun (8) on hallinnollisesti yhdistynyt kaksi peruskoulua: Haukkavuoren koulu ja Keskuskoulu (Keskuskoulu, [Viitattu 17.9.2014]). Vuonna 2015 Toivo Pekkasen koulu yhdistyy Kotkansaaren kouluun, jonka jälkeen Kotkansaarella toimii enää yksi perusopetusta antava koulu (Haukkavuoren koulu, [Viitattu 17.9.2014]). Entiset koulutilat ovat kuitenkin edelleen käytössä. Keskuskoululla on vuosiluokat 6–9 ja noin 415 oppilasta (Keskuskoulu, [Viitattu 17.9.2014]). Haukkavuoren koululla on vuosiluokat 1–6 ja lisäksi erityisopetusta pienryhmäopetuksena vuosiluokille 1–9, yhteensä oppilaita on noin 340 (Haukkavuoren koulu, [Viitattu 17.9.2014]).

Kyminkartanon koulussa (9) on vuosiluokat 1–5 ja noin 270 oppilasta (Kyminkartanon koulu, [Viitattu 17.9.2014]).

Langinkosken koulussa (10) on noin 450 oppilasta (Langinkosken koulu, [Viitattu 17.9.2014]). Koulussa on vuosiluokat 6–9 ja lisäksi maahanmuuttajien valmistavaa opetusta ja joustavaa opetusta. Koulussa on myös urheilupainotteinen luokka.

Metsolan koulussa (11) toimivat vuosiluokat 1–5 sekä dysfasiaopetuksen pienryhmät esiopetuksesta toiseen luokkaan (Metsolan koulu, [Viitattu 17.9.2014]). Koulussa on noin 160 oppilasta.

Mussalon koulussa (12) annetaan sekä yleisopetusta (vuosiluokat 1–5) että pienryhmäopetusta esikoulusta yhdeksänteen luokkaan asti (Mussalon koulu, [Viitattu 17.9.2014]). Oppilaita koulussa on noin 380 ja lisäksi koululla toimii kolme esiopetusryhmää.

Otsolan koulussa (13) on vuosiluokat 1–5 ja oppilaita noin 220 (Otsolan koulu, [Viitattu 17.9.2014]). Koulun tiloissa on myös esiopetusta.

Pihkoon koulussa (14) on noin 120 oppilasta ja vuosiluokat 1–5 (Pihkoon koulu, [Viitattu 17.9.2014]). Oppilaat ovat Kaukolan, Pihkoon, Katajasuon, Jäppilän ja Pernoon alueilta. Koulun yhteydessä toimii myös päiväkoti.

Rauhalan koulu (15) sijaitsee Karhulan alueella. Siellä on vuosiluokat 1–6 ja noin 280 oppilasta (Rauhalan koulu, [Viitattu 17.9.2014]). Koululla on musiikkiluokat 3. luokasta eteenpäin ja pienryhmäopetusta.

Ruonalan koulussa (16) on vuosiluokat 1–5 ja noin 200 oppilasta (Ruonalan koulu, 8.9.2014).

Tavastilan koulussa (17) on noin 150 oppilasta ja vuosiluokat 1–6 (Tavastilan koulu, [Viitattu 17.9.2014]). Koulurakennuksessa on myös esiopetus ja samassa pihapiirissä sekä Tavastilan päiväkoti, että Tavastilan kirjasto.

Tiutisen koulu (18) sijaitsee Tiutisen saarella. Koululla on oppilaita esikoululaisista kuudesluokkalaisiin, yhteensä 45 oppilasta (Tiutisen koulu, [Viitattu 17.9.2014]).

Toivo Pekkasen koulu (19) sijaitsee Kotkansaarella. Koulussa on perusopetuksen vuosiluokat 2–6, yhteensä noin 145 oppilasta (Toivo Pekkasen koulu, [Viitattu 17.9.2014]). Koululla on musiikkipainotteisia luokkia.

3.1.3 Kotkalaiset lukiot

Kotkassa on kaksi kaupungin lukiota ja aikuislukio (Lukiot, [Viitattu 18.9.2014]). Lisäksi ruotsinkielistä lukiokoulutusta tarjoaa Kotka Svenska Samskola, jonka toimintaa kaupunki tukee.

Karhulan lukio (20) sijaitsee samassa pihapiirissä Karhulan koulun kanssa. Karhulan lukiossa on yleislinjan lisäksi kolme mahdollista linjaa: matemaattis-teollinen linja, yrittäjyyslinja ja urheilijakoulutus (Karhulan lukio, [Viitattu 18.9.2014]).

Kotkan lyseon lukio (21) sijaitsee Kotkansaarella. Yleislinjan lisäksi Kotkan lyseon lukiolla on kaksi erikoislinjaa: urheilijakoulutus ja ympäristölukio (Kotkan lyseon lukio, [Viitattu 18.9.2014]), lisäksi painotus on kuvataiteen opetuksessa. Kotkan lyseon lukio tarjoaa yhdessä Etelä-Kymenlaakson ammattiopiston kanssa niin kutsuttua ammattilukiota, jossa opiskelija suorittaa ammatillisen tutkinnon lisäksi joko ylioppilastutkinnon tai lukio- ja ylioppilastutkinnot.

3.2 Yhteistyön nykytila

Tällä hetkellä Kotkassa ei ole käytössä minkäänlaista koulun ja kirjaston yhteistyösuunnitelmaa. Yleensä opettajat ottavat yhteyttä kirjastoon sopiakseen yksittäisten kirjastokäyntien ajankohdat, kirjasto puolestaan lähettää kouluille tiedotteita ja mainoksia palveluistaan ja tapahtumistaan tai kutsuja kirjaston tapahtumiin (Tiedote 8.9.2014). Kirjastoissa ja kouluissa pidettyjen tuntien lisäksi kirjaston kouluille tarjoamiin palveluihin kuuluvat muun muassa Villi-Rillin lukudiplomi 1–6-luokkalaisille ja luokkiin lainattavat kirjalaatikot (Tiedote 8.9.2014).

Kotkan pääkirjaston aikuistenosasto osallistui viime vuonna kouluyhteistyöhön esittelemällä yläkoululaisille ja aikuisryhmille mm. e-aineistoja, kokoelmia ja tiedonhakua sekä kirjaston käyttöä yhteensä 30 kertaa. Näistä siis vain osa on peruskoulujen tai lukion kanssa tehtävää yhteistyötä, osa muita ryhmiä. Lisäksi ”kirjasto osallistui Helilän koulun ’Uskalla olla oma itsesi’ -tapahtumaan 12. marraskuuta. Kirjaston osuuden aiheina olivat median mainokset, yksityisyys ja vastuullinen vuorovaikutus netissä.” (Toimintakertomus 2013, [Viitattu 28.10.2014].)

Lasten- ja nuortenosasto oli tietysti aktiivisin kouluyhteistyössä. Tilastojen mukaan kirjavinkkauksia järjestettiin 46 kertaa ja näissä oli yhteensä 1000 kuulijaa. Kirjastonkäytön opetusta oli kuudelle kouluryhmälle, muita ryhmävierailuja 8 kertaa (nämä eivät välttämättä ole olleet kouluryhmiä). Lisäksi lasten- ja nuortenosastolta lainattiin kouluihin ja päiväkoteihin 29 kirjalaatikkaa. Muu lasten- ja nuortenosaston kouluyhteistyö liittyi erilaisiin tapahtumiin ja projekteihin. X-on -ryhmytymistapahtumassa yläkoulun aloittaville kävi 7 ryhmää, ja valokuvauskutsukilpailuun lähti mukaan kolme kotkalaista yläkoulua. Lisäksi kirjasto osallistui näyttelyllä ja kirjalistalla auditoriossa järjestettyyn Tyttöjen päivään. (Toimintakertomus 2013, [Viitattu 28.10.2014].)

Keväällä 2013 valmistui Kotkan kaupunginkirjaston ja Toivo Pekkasen koulun yhteistyöhankkeessa Kohtalon kämmen -kirjapeli. Peli on tarinapohjainen ja roolipelimäinen – pelaajan valinnat vaikuttavat tarinan kulkuun ja lopputulokseen. Toteuttamisessa oli mukana 5.-6.-luokkalaisia sekä eri alojen asiantuntijoita auttamassa kuvituksessa, käsikirjoituksessa ja musiikissa. Peli on pelattavissa kirjaston yleisökoneilla ja sen toivotaan houkuttelevan lapsia ja nuoria lukemaan ja käyttämään kirjastoa. Pelin tekoon osallistuneille lapsille ja nuorille se oli ”mitä parhainta mediakasvatusta”. (Kotkassa Kohtalon kämmen -kirjapeli. 25.4.2013.)

Karhulan kirjastossa kirjavinkkausta oli 18 kertaa ja kirjastonkäytönopetusta 11 kertaa. Lisäksi Karhulan kirjasto järjesti X-on -tapahtuman, johon osallistui kuusi luokkaa. X-on -tapahtuma järjestettiin myös Karhuvuoren kirjastolla, jossa siihen osallistui 77 kävijää. Karhuvuoren kirjastossa oli myös kirjastonkäytön opetusta 37 ekaluokkalaiselle. Otsolan kirjastossa järjestettiin ekaluokkalaisille kirjastonkäytön opastus ja kirjastosuunnistus ja eka- ja tokaluokkalaisille esiteltiin lukudiplomikirjoja. Tavastilan kirjastossa oli kaksi ekaluokkalaisten luokkakäyntiä. Lisäksi satuviihköllä oli kirjavinkkausta luokille 1-6. Kirjastoauto Ilonalla oli vuonna 2013 13 koulupysäkkiä. (Toimintakertomus 2013, [Viitattu 28.10.2014].)

3.3 Opetussuunnitelmat

Jotta lopullinen suunnitelma integroituisi mahdollisimman hyvin osaksi koulujen arkipäiväistä opetusta, otettiin tarkastelun alle myös koulujen opetussuunnitelmat.

Opetussuunnitelmista voidaan löytää luokka-asteita, opetuskokonaisuuksia tai kursseja, joihin kirjastoyhteistyö nivoutuisi luontevasti.

Alakoulujen opetussuunnitelmissa mainitaan äidinkielen kohdalla jo ensimmäisestä luokasta alkaen kirjaston käytön harjoittelu. Kolmannella tai neljännellä luokalla on usein maininta kirjallisuuden lajeihin tutustumisesta. Neljänneltä tai viidenneltä luokalta alkaen mukaan tulee tiedonhankintataitojen ja -strategioiden harjoittelu. Läpi kaikkien vuosiluokkien näkyy myös ajatus lapsen lukutaidon kehittämisestä ja lukuharrastuksen tukemisesta. Opetussuunnitelmissa puhutaan pulpettikirjoista, hiljaisesta lukemisesta omassa rauhassa ja myös tavoitteesta kehittää oppilaalle taito valita itselleen sopivaa luettavaa. Myös monipuolista lukemista korostetaan. (Opetussuunnitelma: Aittakorven koulu 2004, Koulun opetussuunnitelma: Hakalan koulu 7.6.2004, Hovinsaaren koulun opetussuunnitelma 2004, Korkeakosken koulun ainekohtainen ops [Viitattu 12.11.2014], Mussalon koulun opetussuunnitelma [Viitattu 12.11.2014], Opetussuunnitelma: Pihkoon koulu [Viitattu 12.11.2014], Ruonalan koulun opetussuunnitelma 1.8.2009, Haukkavuoren koulun opetussuunnitelma 2004, Rauhalan koulun opetussuunnitelma [Viitattu 12.11.2014], Tavastilan koulu: Opetussuunnitelma vuosiluokat 1–6 2004.)

Yläkoulun puolella luontevia yhteistyötapoja löytyy niin ikään äidinkielen opetussuunnitelmasta. Kahdeksannella luokalla opetussuunnitelmaan on kirjattu kirjallisuuden lajeihin tutustuminen (Keskuskoulussa ja Karhulan koulussa 7. luokalla). Yhdeksännellä luokalla taas tavoitteena on tottua tiedonhankinnan ja -käytön prosessiin ja oppia käyttämään erilaisia lähteitä. Kirjallisuuden lajeihin tutustumisessa yksi hyvä keino voisi olla kirjavinkkaus. Yhdeksännellä luokalla tehtävän tutkielman teon yhteyteen taas sopisi hyvin tiedonhaun opetus. (Opetussuunnitelma [Viitattu 13.11.2014], Keskuskoulun opetussuunnitelma 2007, Langinkosken koulu 7.-9. luokan opetussuunnitelma 2013-2014 [Viitattu 12.11.2014], Opetussuunnitelma: Yhteiset aineet 2011.)

Toki on myös muita kursseja, joiden yhteyteen kirjastoyhteistyö sopisi luontevasti. Helilän koulun opetussuunnitelmassa on äidinkielessä kahdeksannella luokalla valinnainen, jossa on tarkoituksena saada lukuelämyksiä ja tukea oppilaan lukuharrastusta (Opetussuunnitelma [Viitattu 13.11.2014]). Yhdeksännen luokan tietotekniikkavalinnaisessa aiheena on muun muassa tietokannat ja opintosuunnitel-

massa mainitaan erityisesti kirjastojärjestelmä. Näiden yhteyteen sopisi kirjavinkkausta ja kirjastojärjestelmän esittelyä.

Sekä Kotkan lyseon lukion (Opetussuunnitelma 15.10.2012) että Karhulan lukion (Opetussuunnitelma, [Viitattu 12.11.2014]) opetussuunnitelmien perusteella erinomainen tilaisuus tiedonhankinnanopetukselle olisi äidinkielen ja kirjallisuuden toinen kurssi, Tekstien rakenteita ja merkityksiä. Kurssin tavoitteista sanotaan Kotkan lyseon lukion opetussuunnitelmassa, että opiskelija ”oppii tiedonhankintastrategioita, käyttää painettuja ja sähköisiä tietolähteitä sekä löytää käyttökelpoista ja luotettavaa tietoa kirjoitelmansa tai puhe-esityksensä pohjaksi”. Mikäli kurssilla todella toteutetaan laajempi tiedonhankintaa vaativa työ, se olisi hyvä tilaisuus joko pitää tiedonhankinnan opetustunti tai luoda aiheeseen sopiva materiaalipaketti.

Muita kirjastoyhteistyölle otollisia kursseja Kotkan lyseon lukion opetussuunnitelmassa (15.10.2012) ovat esimerkiksi historian yhdeksäs kurssi, joka käsittelee ympäristöhistoriaa ja jossa opetussuunnitelman mukaan tehdään ryhmissä laaja esitelmä jostakin aiheesta. Toinen sopiva soveltava kurssi on tietotekniikan toinen kurssi Tiedonhallinta ja tiedon esittäminen, jossa on yhtenä aihealueena tiedonhankinta.

4 KIRJASTON JA KOULUN YHTEISTYÖN KÄYTÄNNÖT

4.1 Yhteistyö tutkimusten valossa

Liisa Hopian (2014) pro gradu -työssä selvitettiin opettajien näkökulmaa koulun ja kirjaston yhteistyöhön. Tutkimuksessa haastateltiin kahtatoista tamperelaista yläkoulun äidinkielen ja kirjallisuuden opettajaa. Hopian haastattelemat opettajat suhtautuivat kirjastoyhteistyöhön pääsääntöisesti myönteisesti. Opettajat näkivät tärkeänä sen, että oppilaat oppivat käyttämään kirjastoa. Haasteita yhteistyöhön aiheuttivat opettajien mukaan etenkin aikatauluihin ja välimatkaan liittyvät ongelmat – esimerkiksi kirjaston tarjoamat opetusajat olivat aikaisin aamulla, ennen kirjaston avautumista. Toisaalta tutkimuksessa ongelmana nähtiin myös nuorten eriarvoistuminen – nuorten lukutaito ja kirjastonkäyttötaidot vaihtelivat suuresti opetusryhmien sisällä. Haastateltujen opettajien mukaan nuorille tulisi opettaa kirjastonkäyttö kirjojen käsittelystä alkaen.

Viktoria Kulmala (2011) teki ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyössään yhteistyösopimuksen Mynämäen kunnan kouluille ja kirjastolle. Hän käytti realistisen evaluaation menetelmää, eli teki yhteistyösopimuksen työelämälähtöisenä kehittämistyönä. Kehittämishankkeen aluksi haastateltiin mynämäkeläisten koulujen rehtoreita ja keskusteltiin aiheesta kirjaston virkailijoiden kanssa. Ensimmäinen versio suunnitelmasta perustui lähdemateriaaleihin sekä haastateltujen mielipiteisiin ja ajatuksiin. Lopullista sopimusta kehitettiin hankkimalla lisää tietoa haastatteluilla, lähdekirjallisuuden avulla sekä eri kirjastoihin tehtyjen tutustumiskäyntien perusteella.

Tomi Aunion (2014) pro gradu -työssä tutkittiin Kaarinan ruotsinkielisen koulun ja kirjaston yhteistyötä. Tutkimuksessa haastateltiin kahdeksaa kunnan työntekijää: ruotsinkielisen koulun rehtoria, kahta opettajaa, kirjastonjohtajaa, kirjastonhoitajaa, informaattikkoa, kaupunginvaltuutettua sekä sivistystoimenjohtajaa. Lisäksi koulun oppilaille tehtiin kysely, jossa tutkittiin oppilaitten kirjastonkäyttöä sekä koulun kanssa, että vapaa-ajalla. Kuten Hopian tutkimuksessa, myös Auniolla nousee yhtenä yhteistyön haasteena esiin ajanpuute – myös kirjastoammattilaisten puolelta. Kirjastoammattilaiset nostivat esille myös sen ongelman, ettei yhteistyön tulok-

sia tai vaikutuksia ole helppo näyttää konkreettisesti toteen. Oppilailta nousi toiveita ruotsinkielisten kirjojen hankinnoista ja esimerkiksi läksyjentekotilasta kirjastossa. Lopuksi Aunio teki tutkimusaineiston perusteella SWOT-analyysin kirjaston palveluista kouluyhteistyön näkökulmasta.

4.2 Yhteistyösuunnitelmat käytännössä

Monessa suomalaisessa kunnassa on jo yhteistyösuunnitelma tai -sopimus yleisen kirjaston ja koulun välillä käytössä. Yhteistyösopimusten muodot ja sisällöt vaihtelevat kuntien välillä paljonkin. Kotkan kanssa asukasmäärältään samankokoisista kunnista ainakin Salolla, Mikkellillä ja Seinäjoella on jonkinlainen yhteistyösuunnitelma tai -sopimus kirjaston ja koulun välillä. Näiden samankokoisten kuntien sopimukseen tutustumalla saa tietoa siitä, millaisia yhteistyömuotoja on samankokoisissa kunnissa käytössä – sillä samankokoisten kuntien kirjastojen ja koulujen resurssit ja toimintaympäristöt muistuttavat todennäköisesti toisiaan enemmän kuin hyvin erikokoisten kuntien.

Mikkellissä kirjastovierailut pohjautuvat koulun opetussuunnitelmaan. Kirjastonkäytönopetusta on 2. ja 4. luokan oppilaille. Toisella luokalla tutustutaan lasten ja nuorten osastoon ja aineiston sijoitteluun osastolla. Lisäksi kerrotaan, mitä kirjastossa saa tehdä. Neljännellä luokalla harjoitellaan tehtävien avulla kirjojen löytämistä kirjastosta. Tiedonhaunopetusta taas järjestetään 7. luokan oppilaille ja lukion aloittaville. Tällöin harjoitellaan hakujen tekemistä kirjastojärjestelmästä sekä aineistojen löytämistä ja tiedonhakua aikuisten aineistojen puolella. Kirjaston puolelta tarjotaan kullekin koululle tiettyjä viikkoja tuntien ajankohdaksi, mutta myös muista ajoista voidaan sopia. (Ryhmäkäynnit, [Viitattu 30.10.2014].)

Seinäjoella yhteistyösuunnitelmassa ei ole määritelty tarkasti, millä luokalla käydään kirjastossa ja opetellaan mitään. Sen sijaan yhteistyösuunnitelmassa on määritelty oppilaan osaamistavoitteet 1–2 -luokilla, 3–6 -luokilla, 7–9 -luokilla ja lukiossa. Tämän lisäksi yhteistyösuunnitelmassa esitellään lyhyesti yhteistyön eri muotoja. Yhteistyön muodot on jaettu neljään kategoriaan: lukemaan innostaminen, luokkien käynnit kirjastossa, koulun ja kirjaston välinen tiedotus sekä muut yhteistyön muodot, johon kuuluu muun muassa kirjapaketit, vanhempainillat ja

näyttelyt. Suunnitelman liitteenä on koulujen ja kirjastojen yhteys henkilöiden nimet. Yhteistyösuunnitelman tavoitteissa todetaan, että suunnitelma päivitetään vuosittain – syystä tai toisesta kuitenkin tuorein verkosta löytyvä suunnitelma on vuodelle 2011-2012. (Seinäjoen koulun ja kirjaston yhteistyösuunnitelma, 19.9.2011.)

Salon kirjaston sivuilla todetaan, että alaluokilla luokkakäyntien tavoitteena on lukemisvalmiuden vahvistaminen, yläluokilla taas tiedonhankintataitojen syventäminen asteittain. Kirjaston sivuilta löytyy ”Salon kaupungin tiedonhaun opinto-ohjelma”, jossa on eritelty luokille 1–6 opetuksen tavoitteet/aihepiirit ja se, kuka asian opettaa: opettaja vai kirjaston työntekijä. Opinto-ohjelmassa edetään luokka-asteittain kirjastoon ja kirjoihin tutustumisesta aina tiedonhakuun asti. Merkillepantavaa opinto-ohjelmassa on myös se, että joka vuosi yhtenä osana on kirjavinkkaus, jota voi tehdä joko opettaja koulussa tai kirjaston työntekijä koulussa tai kirjastossa. Lisäksi Salon kirjaston sivuilla on linkki Musti-verkko-opetusmateriaaliin, joka on lapsille ja nuorille suunnattu musiikin tiedonhaun opetuspaketti. (Tiedonhakutaitojen opetus, [Viitattu 30.10.2014].)

4.3 Yhteistyön muotoja

Tavanomaisimpia kirjaston ja koulun yhteistyön muotoja ovat kirjavinkkaus, kirjastonkäytön opetus, tiedonhankinnan opetus ja mediakasvatus, jos lasketaan ne yhteistyömuodot, joissa kirjaston työntekijä on opettajan/järjestäjän asemassa. Nämä kaikki voivat olla omien erillisten oppituntien tai kirjastokäyntien aiheita tai ne voidaan vaikka kaikki yhdistää samaan tapahtumaan, jos aikaa ja resursseja on.

4.3.1 Kirjavinkkaus

Kirjavinkkaus on lukemaaninnostamismenetelmä, jossa kirjavinkkari kertoo vinkattaville kirjoista (Mäkelä 1998). Kirjoja voidaan vinkata kirjastossa tai koululla – Mäkelän mukaan kirjat olisi hyvä viedä ulos kirjastosta sinne, missä ihmiset liikkuvat. Kirjavinkkauksen tarkoituksena on avata kirjojen sisältöä ja kertoa kirjoista sen verran, että kuulijan mielenkiinto herää ja hän haluaa lukea kirjan itse. Kirjavinkka-

uksen ei tarvitse olla oma erillinen tilanteensa. Muutaman kirjan voi vinkata vaikkapa kirjastonkäytönopetustunnin päätteeksi. Kirjavinkkaus on näin ollen luonteva osa koulun ja kirjaston yhteistyötä.

Perinteisen kirjavinkkauksen rinnalle on noussut myös uusia vinkkaustekniikoita, esimerkiksi MuPe-vinkkaus ja KuMuKi-vinkkaus, siis musiikin ja pelien tai kuvien, musiikin ja kirjojen vinkkausta. KuMuKi-vinkkauksessa yhdistetään perinteinen vinkkaus, audiovisuaalinen aineisto ja tekninen osaaminen kokonaisuudeksi, joka on kuin kirjasta tehty traileri. Tavoitteena on herättää katsojan kiinnostus kirjaan tarjoamalla elämys – samalla asiakkaan näkemys kirjastostakin voi muuttua modernimmaksi (Hirvi 2012, 18).

4.3.2 Kirjastonkäytön opetus

Kirjastonkäytön opetus on ehkä itsestään selvin kouluyhteistyön muoto. Kirjastonkäytön opetuksen ideana on tutustuttaa oppilaat näille sopivalla tavalla kirjaston rakennukseen, toimintatapoihin ja palveluihin.

Kirjastonkäytön opetus on ollut koulun ja kirjaston yhteistyön keskeinen alue (Sinko 2000, 17). Nikander (2000, 33) kuitenkin kyseenalaistaa onko mielekäästä opettaa enää kirjaston käyttöä, kun kirjasto on vain yksi tiedonhankinnan väline ja yksi mahdollisuus tiedonhankinnan opetuksessa. Nytemmin kirjastonkäytön opetus on laajentunut myös tiedonhallintataitojen opetuksesi (Sinko 2000, 17).

4.3.3 Tiedonhankinnan opetus

Tiedonhankinnan opetus, tiedonhallintataitojen opetus ja tiedonhaun opetus ovat kaikki toisiinsa liittyviä käsitteitä, joilla käsitetasolla on merkityseroja. Käytännössä niillä viitataan kirjaston ja koulun yhteistyössä samaan tai samankaltaiseen toimintaan, tiedonhaun ja -käsittelyn taitojen opettamiseen, esimerkiksi kirjastojärjestelmän käytön opettamiseen.

Tiedonhankinnan opetuksessa voidaan käydä läpi esimerkiksi kirjastojärjestelmän hakutoimintoja, luettelointitietueiden lukemista ja ymmärtämistä, asiasanoja, Boo-

len operaattoreita ja kirjastoluokituksen käyttöä (Peltonen 2007, 133-142). Tärkeää on, että oppilaat pääsevät soveltamaan oppimaansa (Sinko 2000, 26).

4.3.4 Mediakasvatus

Mediakasvatuksella pyritään kehittämään medialukutaitoa (Sallmén 2009, 9). Medialukutaidolla Sallmén tarkoittaa kykyä ”hankkia tietoa, analysoida, tulkita, luoda, ilmaista ja osallistua sekä kykyä kyseenalaistaa, kysyä ja luoda uutta” (2009, 9). Sallménin (2009, 23-24) mukaan kirjastojen oman mediakasvatuksen painopiste on erityisesti aineiston luotettavuuden arvioinnin opettamisessa. Sallmén puhuu myös media-analyysistä ja aineistontuntemuksen jakamisesta sekä tekijänoikeudellisista asioista ja tietoturvakysymyksistä – näistä kirjastoilla on Sallménin mukaan osaamista. Käytännössä mediakasvatus voi olla valokuvausta, säveltämistä, sanoittamista, videokuvausta tai jotain ihan muuta (Ruhala, Niinistö & Pentikäinen 2012)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tiedonkeruu

Tutkimuksen tiedonkeruu toteutettiin kahdessa osassa. Kysely opettajille (liite 1) tehtiin keväällä ja kirjaston työntekijöitä haastateltiin syksyllä.

Peruskoulujen ja lukioiden opettajille suunnattu kysely toteutettiin verkossa Webropol-kyselyalustaa hyödyntäen. Avoimen kyselyn linkki välitettiin sähköpostitse koulujen rehtoreille/henkilökunnalle. Kysely avattiin toukokuun alussa ja se oli auki kesäkuun puoliväliin. Kyselyyn vastattiin 43 kertaa, lisäksi se avattiin vastausta jättämättä 23 kertaa.

Kyselyn tarkoituksena oli selvittää opettajien näkemyksiä kirjaston ja koulun yhteistyöstä: minkä verran sitä tehdään tällä hetkellä ja mitä yhteistyöltä odotetaan tai toivotaan. Niinpä kysymykset perustuivat Kotkan kaupunginkirjastosta ja Kotkan kaupungin opetustoimenjohtajalta saatuihin tietoihin ja toiveisiin yhteistyöstä sekä kirjallisiin lähteisiin koulun ja kirjaston yhteistyöstä ylipäätään.

Kirjaston työntekijöiden puolistrukturoitu täsmäryhmähaastattelu (liite 2) toteutettiin lokakuussa. Haastattelussa olivat läsnä pedagoginen informaattikko ja lasten- ja nuortenosaston kirjastonhoitaja sekä osastonjohtaja. Haastattelun kysymykset perustuivat pitkälti samoihin lähteisiin kuin opettajille tehdyn kyselyinkin, lisäksi keskusteltiin kyselyssä esille nousseista asioista. Haastattelu pidettiin Kotkan kaupunginkirjastolla ja se kesti reilun tunnin.

Kyselyyn vastasivat etenkin luokanopettajat ja aineenopettajat, mutta myös muutama erityisluokanopettaja ja jokunen rehtori. Yhdeksän vastanneista opettaa 1–2-luokilla, 16 3–4-luokilla, seitsemän 5–6-luokilla, 13 7–9-luokilla ja seitsemän luki-ossa. Osa opettajista opettaa siis montaa eri ryhmä eri luokka-asteilla. Lähes kaikista kouluista oli edes yksi vastaaja. Kolmesta alakoulusta ja yhdestä yläkoulusta ei kuitenkaan vastannut ketään. Koulut ovat kuitenkin erikokoisia ja eri puolilta Kotkaa, joten vaikka yksittäisestä koulusta ei vastattukaan, ainakin samantyyppisistä kouluista on aina joitakin vastauksia ja näin ollen esimerkiksi hyvin pienten alakoulujen näkökulma ei jää täysin puuttumaan. Toisaalta on muistettava myös

se, että kvalitatiivisen analysoinnin tapauksessa yleistyksiä ei muutenkaan voi juuri tehdä.

Haastattelussa oli läsnä vain Kotkan pääkirjaston henkilökuntaa, eli sivukirjastojen mielipiteet jäivät haastattelussa kuulematta. Toisaalta pääkirjasto tekee yhteistyötä kaikkien koulujen kanssa, eikä vain lähialueellaan.

Vaikka tiedonkeruun puutteet eivät aineiston analysoinnin kannalta kriittisiä olekaan, on ne kuitenkin hyvä pitää mielessä aineistoa analysoitaessa ja siitä johtopäätöksiä tehtäessä.

5.2 Tulosten analysointi

Vaikka laadullisessa tutkimuksessa ei pyritäkään yleistämään tehtyjä havaintoja koskemaan suurempaa ihmisjoukkoa, on silti hyvä etenkin kyselyn tulosten kohdalla muistaa, että koska kyselyyn tuli niin vähän vastauksia, saattavat vastaukset painottua väärin todelliseen tilanteeseen verrattuna. Ilmiselvin painottumisen syy on se, että kyselyyn koulun ja kirjaston yhteistyöstä taitavat vastata aktiivisimmin ne, joita aihepiiri kiinnostaa. Muitakin syitä saattaa kuitenkin olla.

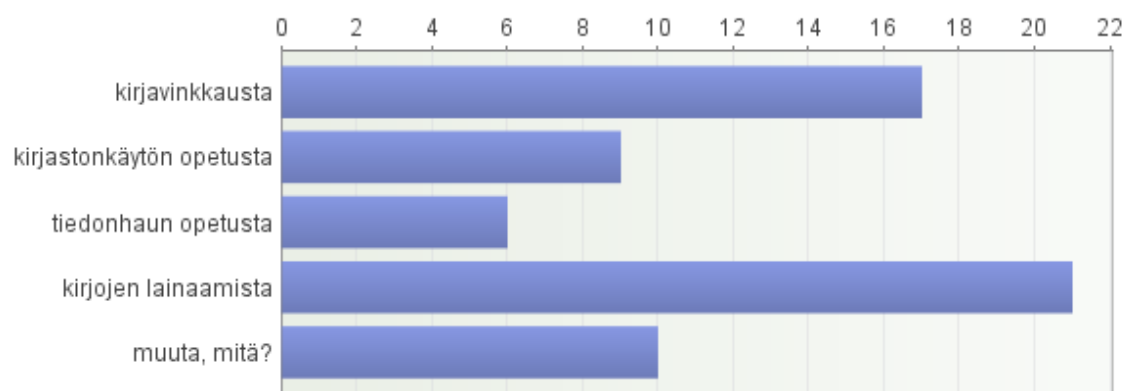
Sama on hyvä pitää mielessä myös haastattelun kohdalla, vaikka siihen osallistui-kin suurempi osa kirjastossa lasten ja nuorten kanssa työskentelevistä työntekijöistä kuin mitä kyselyyn osallistui koulujen opetushenkilökunnasta.

5.2.1 Kyselyn tulokset

Kirjastonkäytön määrä. Koulujen kirjastonkäytön nykytilaa koskevissa kysymyksissä kävi ilmi se, että vastanneissa on sekä aktiivisia kirjastonkäyttäjiä että sellaisia, jotka eivät ole käyttäneet kirjaston palveluja luokkiensa kanssa lainkaan lukuvuonna 2013–2014. 24 vastaajaa ei ollut käynyt kirjastossa kertaakaan ja 30 vastaajan luokassa ei ollut käynyt kirjaston työntekijää lainkaan kuluneena lukuvuonna. Molempiin kysymyksiin vastanneista 16 oli sellaisia, jotka eivät olleet käyneet kirjastossa eikä luokassakaan ollut käynyt kirjaston työntekijää. Kolmetoista vastaajaa on käynyt kirjastossa kerran tai kahdesti, yksi 3–5 kertaa ja neljä vastaajaa

yli viisi kertaa. Kahdeksan vastaajan luokassa kirjaston työntekijä on käynyt kerran ja kolmen vastaajan luokassa useammin kuin kerran.

Sellaisia vastaajia, jotka olivat sekä käyneet luokkansa kanssa kirjastossa että jonka luokassa oli käynyt kirjaston työntekijä, oli kyselyyn vastaajista vain kolme. Toisaalta taas sellaisia, jotka eivät olleet tehneet kumpaakaan, oli kuusitoista kyselyyn vastanneista. Kyselyyn vastanneista kolme oli siis erittäin aktiivisia kirjaston palvelujen käyttämisessä ja kuusitoista ei ollut käyttänyt niitä kuluneena vuonna lainkaan.

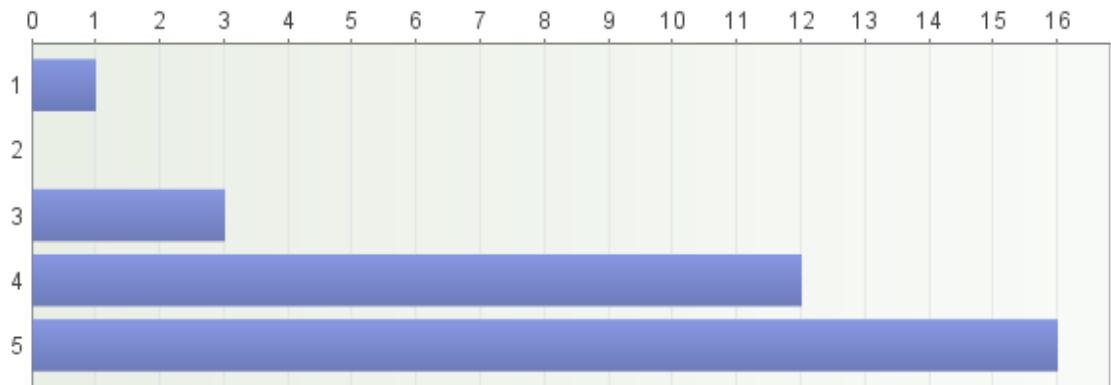

Kuvio 1. Vastaajien käyttämät kirjastopalvelut

Käytetyt kirjastopalvelut. Mitä palveluja vastaajat sitten ovat käyttäneet? Koska kysymykseen vastasi vain 31 kaikista vastaajista, luultavaa on, että loput noin kymmeneen kyselyyn vastannutta eivät sitten ole käyttäneet mitään kirjaston palveluja – tai ovat jostakin syystä ohittaneet kysymyksen. Vastaajat ovat myös käyttäneet useampaa kuin yhtä palvelua ja näin ollen vastausten yhteenlaskettu määrä ylittää vastanneiden määrän. Kirjojen lainaaminen on tähän kyselyyn vastanneiden keskuudessa eniten käytetty palvelu (21 vastaajaa) ja voisi kai väittää, että tämä on totta muutenkin, sillä kirjojen lainaaminen on kirjaston peruspalveluja ja laajalti tunnettu. Toiseksi suosituin tässä kyselyssä oli kirjavinkkaus, jota oli käyttänyt 17 vastaajaa.

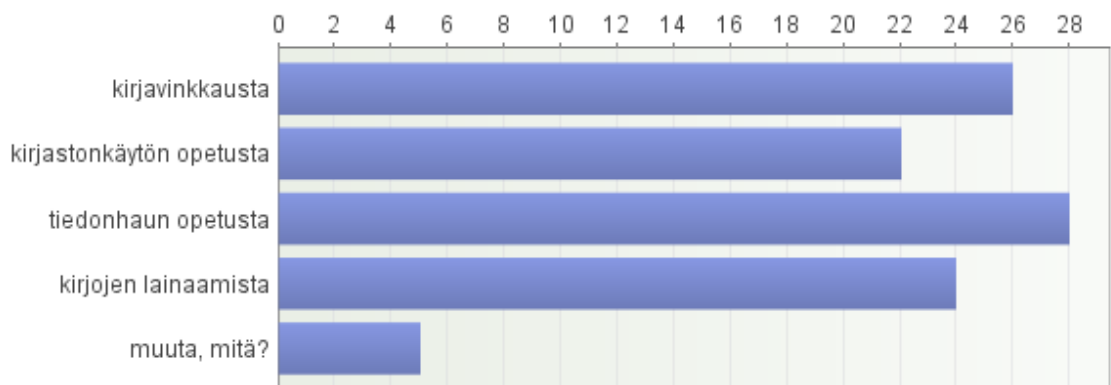
Kirjastonkäytön opetusta oli käyttänyt yhdeksän vastaajaa ja tiedonhaun opetusta kuusi. Avoimissa vastauksissa mainitaan myös muun muassa elokuvaillat, erilaiset tapahtumat ja esitykset, kirjalaatikot sekä kirjaston tilojen ja aineistojen käyttö osa-

na opetusta. Nämä tulokset tukevat kirjaston tilastoista saatua käsitystä siitä, että yhteistyötä kyllä tapahtuu, mutta se ei ole mitenkään kovin järjestelmällistä vaan enemmän yksittäisten ihmisten aktiivisuudesta riippuvaista.

Kuvio 2. Vastaajien tyytyväisyys käyttämiinsä kirjastopalveluihin

Tyytyväisyys kirjaston tarjoamiin palveluihin. Kun vastaajia pyydettiin arvioimaan tyytyväisyyttään kirjaston palveluihin asteikolla yhdestä viiteen, jossa yksi on erittäin tyytymätön ja viisi erittäin tyytyväinen, 32 kysymykseen vastanneesta puolet, eli 16, vastasi 5. Kaksitoista vastaajaa vastasi 4, kolme vastaajaa kolme ja yksi vastaaja valitsi ykkösen, eli oli erittäin tyytymätön. Näiden vastaajien keskuudessa ainakin kirjastopalveluihin oltiin siis tyytyväisiä ja mikäli tällainen suhtautuminen on yleistä myös niiden keskuudessa, jotka eivät vastanneet, antaisi se hyvän pohjan yhteistyösuunnitelman toteuttamiseen. Mitään yleistyksiä ei kuitenkaan voida tehdä.

Kuvio 3. Vastaajien toivomat kirjastopalvelut

Kiinnostavat kirjastopalvelut. Kun vastaajilta kysyttiin, millaisia kirjastopalveluja he haluaisivat luokkiensa kanssa käyttää, saivat kaikki luetellut palvelut yli 20 mainintaa 40 kysymykseen vastanneen keskuudessa. Suosituin oli tiedonhaun opetus (28 vastaajaa), sitten kirjavinkkaus (26 vastaajaa), kirjojen lainaaminen (24) ja viimeisenä kirjastonkäytön opetus (22). Muut vastaukset liittyivät kirjaston tapahtumiin (näyttelyt, elokuvat, luennot, esitykset, lukutuokiot) tai muuhun kirjaston resurssien (lehdet, tilat, internet) käyttöön.

Kun vastauksia jaotellaan sen mukaan, millä kouluasteella vastaajat opettavat, saadaan eroa vastausten välille. Seitsemän vastaajista opettaa lukiossa ja näistä kuusi haluaisi opetusryhmälleen tiedonhaun opetusta tai kokee, että se olisi hyödyllistä. Kirjastonkäytön opetusta ryhmälleen haluaisi kaksi vastaajaa ja kirjojen lainaamista piti hyödyllisenä yksi vastaaja.

Myös 7–9-luokkalaisten opettajien keskuudessa tiedonhaun opetus koettiin tarpeellisenä tai toivottavana (yhdeksän vastaajaa yhdestätoista). Kirjavinkkaus, kirjojen lainaaminen ja kirjastonkäytön opetus olivat kukin neljän vastaajan mielestä tarpeellisia tai toivottavia.

1–6-luokkalaisia opettavien keskuudessa suosituin tarjotuista yhteistyömuodoista oli kirjavinkkaus (22 vastaajaa 23:sta). Kirjojen lainaamista piti hyödyllisenä 20 vastaajaa, kirjastonkäytön opetusta 17 ja tiedonhaun opetusta 13. 1–2-luokkia opettavista yhdeksästä vastaajasta kaikki pitivät kirjojen lainaamista hyödyllisenä, kirjavinkkausta ja kirjastonkäytön opetusta taas kahdeksan vastaajaa kumpaakin. 3–4-luokkia opettavista viidestätoista vastaajasta neljättoista piti toivottavana tai hyödyllisenä kirjavinkkausta. Tosin kaikilla vaihtoehdoilla oli vähintään kymmenen vastaajan tuki. 5–6-luokkia opettavien kuuden vastaajan kohdalla kirjavinkkaus, kirjastonkäytön opetus ja kirjojen lainaaminen olivat kaikki yhtä suosittuja – jokaisen näistä on valinnut viisi vastaajista. Tiedonhaun opetuksen taas on valinnut neljä.

Ongelmat. Kirjaston käyttöön liittyvistä ongelmista suurin vaikuttaa kyselyyn vastanneiden keskuudessa olevan kirjastoon pääseminen – 21 vastaajaa kysymykseen vastanneista 30:stä oli sitä mieltä, että kirjastoon pääseminen on välimatkan tai aikataulun takia vaikeaa. Viisi vastaajaa piti ongelmana sitä, että kirjaston tar-

joamista palveluista tai tapahtumista ei ole tietoa tai tiedon saa liian myöhään. Yhden vastaajan mielestä kirjaston tarjoamat aineistot eivät vastaa tarpeisiin. Yksi vastaaja epäilee, onko tervetullut kirjastoon, jos oppilaat aiheuttavat häiriötä.

Muita ongelmia avoimeen kysymykseen kirjoitti kahdeksan vastaajista, tosin yksi vastaaja toteaa, ettei opeta ja toinen ettei ongelmia ole. Lopuissa kuudessa vastauksessa nousee esille kirjaston käyttöön liittyvien ongelmien moninaisuus. Yksi vastaaja totesi, että lähikirjastoon on lyhyt matka, mutta tapahtumat järjestetään yleensä pääkirjastolla, jonne on bussimatka. Yksi opettaja totesi, että joka vuosi ei ole kaikkeen aikaa, toinen myönsi rehellisesti, että kyse on pitkälti oman mukavuusalueen ulkopuolelle menemisestä ja viitsimisestä – luokkaan on helpompi jäädä. Yksi vastaaja totesi toivovansa myös sähköisiä kirjoja kirjaston valikoimiin ja yhden vastaajan aiempaan yhteydenottoon oli vastattu kieltävästi ja lisäksi hän vastasi palveluhaluttomuuden ylipäättään.

Edellä lueteltuja ongelmia tarkennetaan vielä lisää seuranneessa avoimessa kysymyksessä. Resurssiongelmat toistuvat näissäkkin vastauksissa: kirjastoon on matkaa lähes 10 kilometriä (kirjastoauto käy koulun pihalla ja sitä käytetään), tai vaikei matka olisi niin pitkä, se on kuitenkin liian pitkä ja ajanpuutteenkin vuoksi vaikeakulkuinen. Yksi vastaajista toivoi, että joku kirjastosta tulisi koululle, perustelunaan se, että kurssit ovat ”niin tupaten täynnä kaikenlaista”, ettei ole aikaa lähteä minnekään. Samansuuntainen oli myös toivomus nimetystä henkilöstä, joka auttaisi lukiolaisten tiedonhaun opetuksessa.

Toisaalta toiveita on myös aineiston suhteen: e-aineistoja pitäisi saada lainattua omaan päätelaitteeseen ja sarjakirjoja voisi olla enemmän. Yksi vastaajista totesi, että teini-ikäisille pidettävissä infoissa ja luennoissa esiintyjällä tulee olla rempseä ja persoonallinen ulosanti ja ote ryhmästä, jotta kuulijoiden kiinnostus säilyy. Yksi vastaajista kertoi ottaneensa kirjastoon yhteyttä muutama vuosi sitten saadakseen tiedonhaunopetusta ryhmälleen, mutta pyyntöön oli vastattu, ettei sovi. Tämän jälkeen hän on käynyt kirjastossa itsenäisesti ryhmien kanssa.

Tavoiteltava kirjastokäyntien määrä lukuvuodessa. Kyselyyn vastanneet vaikuttivat suhtautuvan kirjastonkäyttöön melko positiivisesti, sillä kysyttäessä kuinka monta ohjattua käyntikertaa kirjastoon olisi realistinen tavoite, 21 vastaajista vas-

tasi kaksi käyntikertaa. 12 vastasi yhden käyntikerran, viisi vastaajaa oli kolmen käyntikerran kannalla ja 3 vastaajaa neljän. Vain yksi 42:sta tähän kysymykseen vastanneesta vastasi ”ei yhtään”, mutta perusteli sitä sillä, että kursseilla on paljon sisältöä ja olisi parempi, jos joku ehtisi koululle.

Koulukirjastot. Kysymykseen siitä, onko kouluilla koulukirjastoa ja millainen se on, tuli osittain ristiriitaisia vastauksia. Tähän vaikutti varmasti se, että vastausvaihtoehtoissa oli tulkinnanvaraa – mikä erottaa eri tiloihin hajasijoitetun kirjaston siitä, että koululla on joitakin opetuksessa käytettyjä kirjoja. Kysymys on siitä, miten ”koulukirjasto” käsitteenä tulkitaan ja ymmärretään. Monella koululla on oma erillinen kirjastotilansa, mutta on myös kouluja, joissa ei ole kuin joitakin opetuksessa käytettyjä kirjoja. Toki koulukirjaston tarpeeseen vaikuttaa myös lähimmän yleisen kirjaston sijainti ja sen aineistojen käytettävyys: jos yleinen kirjasto sijaitsee koulun kanssa samassa pihapiirissä, omalle koulukirjastolle ei välttämättä ole tarvetta.

Koulukirjastot eivät välttämättä tule ainakaan aluksi olemaan osa koulun ja kirjaston aktiivista ja säännöllistä yhteistyötä, mutta toisaalta tutkimuksen alkupuolella selvisi, ettei koulukirjastoista ole kattavaa selvitystä – ei tiedetä missä kouluissa niitä on, kuka niistä vastaa tai missä kunnossa koulukirjastojen kokoelmat ovat. Niinpä se päätettiin ottaa osaksi tätä tutkimusta, koska laadukkaan koulukirjaston olemassaolo vähentää yleisen kirjaston käyttötarvetta esimerkiksi kirjojen lainaamisessa ja sen käyttö on resurssien puolesta monesti helpompaa kuin yleiseen kirjastoon lähteminen.

Koulukirjastojen vastuuhenkilöt. Moni vastaajista kertoi, että koulukirjasto on yhden tai kahden nimetyn opettajan vastuulla, joissakin koulunkäynninohjaajien ja joissakin kouluissa myös oppilaat osallistuvat koulukirjaston hoitamiseen. Osa vastaajista totesi, ettei sitä hoida kukaan ja vastauksista löytyy sekä kehuja että moitteita omien koulukirjastojen suhteen. Osa vastaajista totesi myös, ettei tiedä kuka koulukirjastoa hoitaa. Näiden vastausten perusteella väittäisin, että koulukirjastoille pitäisi tehdä jotakin – joko kehittää tai lakkauttaa. Jonkinlainen yhteistyö eri koulujen kirjastojenkin välillä voisi olla hyvästä, jos koko luokalle luettavaksi tarkoitettujen kirjojen paketteja voisi lainata koulusta toiseen tai muuten tehdä yhteistyötä kokoelmien suhteen.

Kiinnostus kirjaston opettajille järjestämään koulutukseen. Koulukirjastokysymyksen lisäksi henkilökunnan välistä yhteistyötä koski kysymys halukkuudesta osallistua kirjaston työntekijöiden järjestämään koulutukseen, esimerkiksi osana veso-päivää. Tarjolla olleista vaihtoehtoista suosituin oli kirjavinkkaus, jonka valitsi vastaajista 19. Vastaajista 18 oli kiinnostunut tiedonhakukoulutuksesta. 11 vastaajaa ilmoitti, ettei ole kiinnostunut lainkaan ja kolme kyselyyn vastannutta jätti vastaamatta tähän kysymykseen. Avoimissa vastauksissa tulivat esille myös sähköiset kirjat, toteutustavat lukuviikkoon sekä ajankohtainen nopeasti vaihtuva materiaali. Lisäksi toivottiin yhteisprojektia, jonka tuotos tulisi kirjastoon näyttille, aihe-esimerkkinä toinen maailmansota.

Koulun projektien esitleminen kirjastossa. Kysyttäessä koulun projekteista, joita voisi tuoda kirjastoon näyttille, oli vastaanotto enimmäkseen positiivista kyselyn täyttäneiden keskuudessa. Kolme vastaajaa oli sitä mieltä, ettei kirjastoon sopivia töitä tai esityksiä ole ja kolme vastaajista sitä mieltä, että se olisi vaikea järjestää esimerkiksi kuljetusten takia. Kuitenkin kymmenellä vastaajista olisi koululla esityksiä, joita voisi tuoda kirjastoon ja viidellätoista muita töitä, joita voisi laittaa kirjastoon näytteille. Lisäksi 20 vastaajaa vastasi ehkä.

Muita ajatuksia ja toiveita. Viimeisenä kyselyssä oli avoin kysymys, jossa sai yleisesti kirjoittaa ajatuksiaan koulun ja kirjaston yhteistyöhön liittyen sekä antaa palautetta kyselystä. Kyselyä itsessään koskevan palautteen käsittelen kappaaleessa 7 työn muun pohdinnan yhteydessä. Osittain vastauksissa on ihan vain positiivista palautetta hyvin sujuvasta yhteistyöstä lähikirjaston kanssa tai onnistuneesta kirjavinkkauksesta. Lisäksi on kommentteja siitä, että kirjastoyhteistyön aktivoiminen on hyvä asia. Vastauksissa on kuitenkin paljon myös toiveita erilaisiksi yhteistyön muodoiksi.

Nimettyä kouluvastaavaa tai muuten henkilökohtaisia kontakteja toivoi useampikin. Kuten jo aiemmin kyselyssä, tiedonhaun opetusta korostettiin tämänkin kysymyksen vastauksissa. Kirjavinkkaus ja lukuvinkkilistat mainittiin myös toiveissa. Samoin toivottiin luokkiin enemmän lukudiplomikirjoja ja kirjastolle samaa kirjaa esimerkiksi 20 kappaletta, jotta voisi luettaa koko luokalla saman kirjan.

Yksi vastaajista nosti esille pienen seikan, joka helpottaisi aikataulujen sopimista koulun puolelta: jos kirjastokäynnin ajankohdan voisi sopia viikon tarkkuudella ja lähempänä ajankohtaa tarkentaa tarkan ajan, kun tuleva lukujärjestys on tiedossa. Toiselta vastaajalta taas tuli ehdotus yhteistyön muodosta, jota tässä tutkimuksessa ei ole aiemmin käsitelty ollenkaan: koulun aamunavaukset. Vastaajan mukaan hänen työskennellessään Kankaanpäässä kirjastonväki piti koululla aamunavauksia, joissa he kertoivat kulttuurin ja kirjallisuuteen liittyviä juttuja.

Kyselyn vastauksista välittyi mielestäni pääsääntöisesti mielenkiinto kirjastoyhteistyötä kohtaan ja jopa innostus. Vastauksissa esille nousseet ideat ja mielipiteet ovat tärkeitä yhteistyötä suunniteltaessa ja kehitettäessä.

5.2.2 Haastattelun tulokset

Kuten opettajien kohdalla, myös kirjaston työntekijöiden haastattelussa isoimmaksi ongelmaksi esille nousi resurssien pula. Resurssit eivät riitä siihen, että esimerkiksi jokaisen luokka-asteen jokaiselle luokalle olisi oma ohjattu ja suunniteltu käyntikertansa joka vuosi. Kaikille luokille suunniteltuja kirjastokäyntejä on rajoitettava resurssien mukaan.

Vinkkausten määrästä haastatellut olivat sitä mieltä, että kaikille luokille pystyttäisiin toteuttamaan yksi vinkkaus alakoulussa ja yksi vinkkaus yläkoulussa. Tiedonhankinnan opetuksesta haastatellut olivat sitä mieltä, että se sopisi hyvin esimerkiksi yhdeksännen luokan äidinkielen ja kirjallisuuden päättötyön yhteyteen. Tätä haastatellut perustelivat sillä, että motivaatio tiedonhaun oppimiseen on suurempi, jos opetus liittyy johonkin käsillä olevaan ongelmaan.

Kirjaston puolelta toivottaisiin, että jos luokat tai opetusryhmät käyvät kirjastolla, olisi hyvä, jos aikaa olisi kahden oppitunnin verran (2 x 45 min). Haastatellut myös toivovat, että kirjastokäynnit varattaisiin vähintään kaksi viikkoa etukäteen, jotta valmisteluaikaa jää riittävästi, muista töistä tai esimerkiksi vapaapäivistä huolimatta.

Vaikka opettajien puolelta kovasti toivottiin nimettyjä yhteyshenkilöitä, haastatellut pitivät tätä ongelmallisena. Perusteena olivat nimenomaan lomat, vapaapäivät ja

muut mahdolliset esteet. Haastatellut pitävät kirjaston näkökulmasta helpompana sitä, että käytetään annettuja yleisiä sähköpostiosoitteita ja puhelinnumeroita, jotta pyynnöt voidaan käsitellä mahdollisimman nopeasti ja joustavasti.

Kirjastolta ollaan valmiita lähtemään kouluille pitämään kirjavinkkauksia ja tiedonhaun opetusta. Haastatellut myös miettivät, että olisi mahdollista luoda tuntisuunnitelmia tai oppimateriaalipaketteja, joita opettajat voisivat käyttää kirjastonkäytön tai tiedonhaun opetuksessa apuna.

Kouluille tehtyyn kyselyyn tulleista toiveista osa oli sellaisia, joita kirjasto tarjoaa tavalla tai toisella jo nyt. Kirjaston valikoimissa on e-kirjoja – haastateltavat jäivät kuitenkin pohtimaan sitä, toivotaanko jonkin tietyn tyyppisiä e-kirjoja vai vastaako kirjaston tämänhetkinen tarjonta toiveita. Kyselyyn vastanneista osa toivoi, että kirjaston työntekijät kävisivät kouluilla – tätäkin haastateltavat jo tekevät. Tosin on hyvä muistaa, että kirjastolla tapahtuvassa opetuksessa on puolensa. Kirjastossa tapahtuvaa tiedonhakua oppii parhaiten kirjastossa ja toisaalta kouluilla on usein tietokoneluokkia, joissa jokainen oppilas pääsee harjoittelemaan verkkotiedonhakua itsenäisesti – kirjastolla ei useinkaan ole tarpeeksi laitteita, että jokaiselle oppilaalle voisi antaa omansa.

Toive saada enemmän lukudiplomikirjoja kirjalaatikoiden mukana kouluille on vaikea toteuttaa, ellei saada lisää kirjojen hankintamäärärahoja. Sama hankintamäärärahojen pienuus vaikuttaa myös siihen, ettei kirjasto voi hankkia samaa kirjaa 20 kappaletta lainattavaksi luokalle kerrallaan. Näihin aineisto-ongelmiin saattaisi kuitenkin olla mahdollista löytää muitakin ratkaisuja. Haastateltavat toteavat esimerkiksi lukudiplomikirjoista, että kirjaston lukudiplomilista on vain ehdotus, eikä sitä tarvitse noudattaa pilkuntarkasti – joustojakin saa tehdä.

Kyselyssä tuli myös esille saada tapahtumia lähikirjastoihin, lähemmäs kouluja. Haastateltujen mukaan resurssit eivät riitä tällaiseen ainakaan pienimpien (Tavastila, Otsola, Karhuvuori) lähikirjastojen kohdalla, Karhulaan olisi ehkä mahdollista saada jokin tapahtuma järjestettyä. Sen sijaan alaluokkalaisten lukutuokioiden järjestämistä kirjastossa pidetään mahdollisena.

Vilkkaimman keskustelun sai aikaan erään kyselyyn vastanneen esittämä idea aamunavausten pitämisestä kouluilla. Ideaa pidettiin hyvänä ja sen toteutusta alet-

tiin pohtia tosissaan. Sisältönä voisi olla esimerkiksi kirjavinkkejä, sarjakuvavinkkejä tai musiikkivinkkejä ja samalla voitaisiin mainostaa kirjaston ajankohtaisia tapahtumia. Jos kouluille pitäisi mennä fyysisesti paikalle, jouduttaisiin rajoittamaan joko koulujen määrää tai pidettävien aamunavauksien määrää, sillä joka aamu kirjastolta ei voi olla poissa. Siitä nousikin idea tallentaa aamunavaus jo kirjastolla digitaaliseen muotoon ja lähettää se kouluille joko tiedostona tai esimerkiksi levyille tallennettuna. Sama aamunavaus voisi tulla monessakin koulussa keskusradion kautta vaikka samana päivänä, kirjaston työntekijöiden työajoista riippumatta.

Aamunavauskonsepti kaipaa vielä viimeistelyä, mutta jos kouluilla on siihen kiinnostusta, kirjasto voi sitä kehittää. Haastateltujen toive kouluille on ylipäätään samansuuntainen: jos kirjaston toivoo jotakin tarjoavan, se toive kannattaa esittää mahdollisimman tarkasti ja selkeästi kirjastolle, jotta siihen osataan vastata.

6 YHTEISTYÖSUUNNITELMA

Millaisen yhteistyösuunnitelman tutkimuksen perusteella sitten voisi tehdä? Vaihtoehtoja on monia, mutta jonkinlainen luonnos alkaa rakentua opettajille tehdyn kyselyn ja kirjastotyöntekijöiden haastattelun perusteella. Pohjana on käytetty myös kotkalaisten koulujen opetussuunnitelmia, jotta suunnitelma saataisiin sidottua osaksi käytännön koulutyötä.

Laadittavan suunnitelman tarkoitus ei ole rajoittaa koulun ja kirjaston yhteistyötä, vaan luoda sille pohja, jolta voi ryhtyä rakentamaan jotakin enemmän. Säännöllinen yhteistyö luo väistämättä kommunikointia kirjastojen ja koulujen välille ja tämän tutkimuksen perusteella koulujen ja kirjastojen välisessä viestinnässä olisi parannettavaa. Molemmin puolin on tullut esille epätietoisuus siitä, keneen olla yhteydessä, jos jonkinlaista palvelua haluaa pyytää tarjota. Kenelle kirjaston pitäisi lähettää mainoksensa ja kutsukirjeensä, kuka koululla ehtisi, voisi ja jaksaisi niihin reagoida? Toisaalta taas koulujen puolella ei välttämättä tiedetä, keneen kirjastossa ottaa yhteyttä toiveiden tai tarpeiden kanssa. Eivätkä tarve ja palvelun tarjoaja aina välttämättä kohtaa, syystä tai toisesta.

Yhteistyösuunnitelma olisi hyvä laatia itsenäisenä kirjallisena dokumenttina, jotta siihen voidaan palata aina tarvittaessa. Toisaalta se ei saisi olla liian pitkä ja monimutkainen, jotta tarvitsemansa tiedon löytäisi helposti ja koko suunnitelmakin olisi nopeasti omaksuttavissa. Seinäjoella käytössä olevan yhteistyösuunnitelman sisällöstä voisi ottaa käyttöön ainakin lopussa olevan listan yhteyshenkilöistä. Tai jos ei yhteyshenkilöiden nimiä laittaisi (kirjaston puolella ei pidetty ideaa kovinkaan käytännöllisenä), niin ainakin yhteystiedot, joihin ottaa yhteyttä.

Toinen muiden kuntien yhteistyösuunnitelmista Kotkaan kopioitava asia voisi olla kaikkien yhteistyömuotojen esittely samassa tiedostossa. Kun tieto on koottuna yhdessä paikassa, se on helpommin löydettävissä. Näkökulmana näissä esittelyissä olisi nimenomaan opettajanäkökulma. Mitä tämä palvelu tarkoittaa käytännössä? Millaisiin asioihin sen voisi esimerkiksi yhdistää? Pitääkö kirjastokäyntiin/kirjastotyöntekijän vierailuun varautua etukäteen jotenkin? Tarvitaanko kirjastokortteja? Kirjavinkkauksen ja tiedonhaunopetuksen lisäksi esittely pitäisi tehdä kaikista kirjaston tarjoamista palveluista, joita koulut/luokat voisivat käyttää hyväk-

si, siis esimerkiksi myös luokkiin lainattavista kirjalaatikoista ja yhteisökorteista, eli luokan tai koulun yhteisistä kirjastokorteista.

Yhteistyösuunnitelmaan voisi myös kirjata jonkinlaiset yleiset ohjeet tai pelisäännöt siitä, miten yhteistyö toimii. Kirjaston puolelta toivottiin ajanvarausta vähintään kahta viikkoa aiemmin – tällaiset asiat olisi hyvä kirjata muistiin selkeästi. Toisaalta esimerkiksi siitä, kenellä on vastuu kurinpidosta kirjastotuntien aikana, voisi olla hyvä keskustella ja ohjeen voisi kirjata ylös. Muitakin vastaavia käytäntöä koskevia yleisohjeita on varmasti olemassa.

Kenenkään tarkoituksena ei ole ollut rajoittaa kirjaston ja koulun yhteistyötä vain tässä työssä tehdyn suunnitelmaluonnoksen määrittämiin raameihin, vaan yhteistyötä voi tehdä monilla muillakin tavoilla ja muillakin luokilla kuin mitä tässä luonnoksessa määritellään. Kuten jo luvussa kaksi todetaan, sekä koulujen että kirjaston tavoitteet ovat yhteneväisiä esimerkiksi mediakasvatuksessa, lukemaan innostamisessa ja tiedonhaun opetuksessa. Tavoitteena on enemmänkin luoda jokin minimi, jotta kaikki koululaiset pääsisivät tasapuolisesti nauttimaan kirjaston tarjoamista palveluista.

Alaluokilla kirjastonkäyttö ja kirjastoon tutustuminen voisi olla hyvä aloittaa jo ensimmäiseltä luokalta lähtien. Monen kotkalaisen koulun opetussuunnitelmassa kirjastonkäyttöön tutustuminen alkaa jo ensimmäisellä luokalla ja ensimmäinen luokka voisikin olla hyvä aika tehdä ensimmäinen tutustumiskäynti lähimpään kirjastoon tai kirjastoautoon ja samalla jokainen oppilas voisi saada oman kirjastokorttinsa. Usein lapset oppivat lukemaan juuri ensimmäisellä luokalla ja näin ollen kirjastoon ja kirjojen maailmaan tutustuminen on heille hyvin ajankohtaista. Oman kirjastokortin saaminen voi myös innostaa lukemaan tai käyttämään kirjastoa muuten.

Kirjaston puolelta ollaan valmiita tarjoamaan alakoulun puolella yksi kirjavinkkaus kaikille tietyn luokka-asteen oppilaille ja alakoulun opettajat ovat kyselyn perusteella kirjavinkkauksesta kiinnostuneita. Opetussuunnitelmista ei löydy tähän mitään selkeää kiinnekohtaa, mutta jos ensimmäisellä luokalla tutustutaan kirjastoon ja saadaan kirjastokortit, voisi kirjavinkkaus olla vähän myöhemmin. Kirjavinkkaus olisi ehkä myös hyvä sijoittaa sellaiseen ajankohtaan, kun oppilailla on jo sujuva

lukutaito. Neljäs luokka voisi olla sellainen. Kuten todettu jo aiemmin, kolmannen tai neljännen luokan opetussuunnitelmissa mainitaan kirjallisuuden lajeihin tutustuminen ja erilaisiin tekstilajeihin tutustuminen. Kirjavinkkauksella nämä kirjallisuuden eri lajit saadaan houkutteleviksi ja ehkä tutustutettua oppilaat heille uusiin lajeihin, ettei käsitys kirjallisuudesta tai lukutottumukset uraudu ylipäättään.

Yläkoulun puolella opetussuunnitelmasta löytyy luontevia paikkoja yhteistyölle etenkin äidinkielen ja kirjallisuuden opetussuunnitelmasta. Ala-asteella kirjallisuuden lajeihin tutustutaan lasten- ja nuortenkirjallisuuden kautta, mutta yläasteella kuvaan astuu mukaan uudenlaisia kirjallisuudenlajeja ja lajien eri klassikoita aikuistenkirjallisuuden puolelta. Kirjallisuuden lajien opetuksen yhteyteen kirjavinkkaus sopisi hyvin – vinkata voitaisiin joko jotakin yksittäistä lajia, muutamaa samankaltaista lajia tai vähän kaikkea.

Opetussuunnitelmien perusteella kirjallisuuden lajien opetus kuuluu kuitenkin joissakin kouluissa seitsemännen luokan opetussuunnitelmaan ja toisissa kouluissa kahdeksannen luokan opetussuunnitelmaan. Kahdeksas luokka voisi sikäli olla hyvä vaihtoehto pitää kirjavinkkausta kaikille, että jos vinkattaisiin kirjallisuuden lajeja, se olisi joko kertausta edellisvuodelta tai sitten ajankohtaista opetussuunnitelmasta riippuen. Ja mikäli se kirjastolle sopisi, voisi vinkkauksen teema toki olla jotakin muutakin, jos opettaja niin toivoo. Kirjaston puolella on puhuttu ainakin sarjakuvavinkkauksista ja mupe-vinkkauksista, eli musiikin ja pelien vinkkauksista.

Yläkoulun opettajat toivoivat kyselyssä eniten tiedonhaun opetusta ja kirjaston puolelta resurssit siihen riittävät. Opetussuunnitelmien perusteella yhdeksäs luokka voisi olla sille sopiva ajankohta. Monessa opetussuunnitelmassa yhdeksännellä luokalla on tehtävänä jonkinlainen tutkielma, johon tarvitaan laajempaa tiedonhankintaa ja -hakua. Joissakin kouluissa teetetään kuulemma jonkinlainen kirjallisuuden liittyvä päättötyö, johon on haettava tietoa esimerkiksi kirjailijasta ja kirjallisuuden lajista. Tällaisen yhteyteen tiedonhaunopetus sopisi hyvin. Yhdeksännellä luokalla saattaa muissakin aineissa olla entistä suuritöisempiä tehtäviä, joissa tiedonhakutaidoista voi olla apua. Lähestyvä jatkokoulutus saattaa myös toimia motivaation lähteenä – toisen asteen koulutuksessa saattaa tarvita tiedonhakutaitoja enemmän kuin peruskoulussa.

Lukiolaisten kohdalla opettajien vastaukset kyselyssä ja kirjaston työntekijöiden mielipiteet kävivät melko pitkälti yksiin: lukiolaisille tiedonhaun opetusta. Opetussuunnitelmien perusteella yksi hyvä ajankohta tiedonhaun opetukselle olisi äidinkielen ja kirjallisuuden toinen kurssi, jossa opetussuunnitelmien perusteella tehdään jonkinlainen tutkielma. Laajempaan olemassa olevaan tehtävään yhdistetty tiedonhankinnan tehtävä olisi todennäköisesti motivoivampi ja opettavaisempi kuin muista koulutehtävistä irrallinen tiedonhankinnan opetustunti. Äidinkielen ja kirjallisuuden toisen kurssin etuna voisi pitää myös sitä, että se yleensä suoritetaan lukio-opintojen alkuvaiheessa ja näin ollen tiedonhankintatunnin yhteydessä opittuja asioita voisi käyttää hyväksi muillakin kursseilla lukio-opintojen aikana. Lisäksi, jos yhdeksännellä luokalla on viimeksi ollut tiedonhaun opetuksessa, ei kaikkea ehkä tarvitse kerrata alusta alkaen, vaan peruskoulussa opittuja taitoja voidaan syventää.

Edellä mainittujen lisäksi kirjaston erilaiset palvelut voivat sopia monen muunkin oppitunnin, kurssin tai teeman yhteyteen. Jos ideoita yhteistyöstä tulee, niistä kannattaa kertoa. Niin ideoita voidaan saada jalostettua eteenpäin.

Myös täysin uudenlaisia palveluja on mahdollista kehittää, jos tarvetta ja kiinnostusta on ja resurssit riittävät. Yksi esimerkki tällaisesta innovatiivisesta palvelusta voisivat olla aamunavaukset kouluilla, etenkin jos niiden toteuttaminen onnistuisi teknisiä apuvälineitä käyttäen niin, ettei kirjastosta välttämättä tarvitsisi lähteä kouluille. Jos matkaamista ei tarvittaisi, voisi palvelu olla useamman koulun käytössä jopa samanaikaisesti, mikäli kouluilla vain on kiinnostusta tällaiseen.

Kirjaston puolelta pallo tavallaan heitetään kouluille: koulujen tulisi esittää kirjastolle pyyntöjä ja toivomuksia, jotta tarpeisiin ja toiveisiin osattaisiin vastata sopivalla tavalla. Kirjasto voi kehittää palvelujaan, mutta jos ne eivät vastaa tarpeisiin, on kehitystyö turhaa. Toisaalta yhteistyön on toimittava molempiin suuntiin: on myös markkinoitava palvelujaan kouluille, sillä ainakin tämän tutkimuksen perusteella kaikista kirjaston tarjoamista palveluista ei kouluilla tiedetä.

Jos yhteydenpito koulun ja kirjaston välillä saataisiin luontevaksi ja tavalliseksi, saattaisi jo se vilkastuttaa yhteistyötä, kun kummankin osapuolen toimintatavat

tulisivat tutummiksi. Yhteistyösuunnitelmasta on kuitenkin hyvä aloittaa, sillä siinä on jotakin konkreettista, johon tarttua ja jonka toteuttamisesta pitää kiinni.

Yhteenveto yhteistyösuunnitelmasta. Tähän opinnäytetyöhön tehdyn tutkimuksen perusteella koulun ja kirjaston yhteistyösuunnitelman perusta voisivat olla seuraavat kirjaston järjestämät tunnit: ensimmäisellä luokalla kirjastoon tutustuminen ja kirjastokortit, neljännellä luokalla kirjavinkkaus, kahdeksannella luokalla kirjavinkkaus, yhdeksännellä luokalla tiedonhaun opetus sekä lukiossa äidinkielen toisella kurssilla tiedonhaun opetus.

Yhteistyösuunnitelmassa olisi ehkä hyvä korostaa myös sitä, ettei se rajoita kirjaston ja koulun yhteistyötä vain edellä lueteltuihin viiteen kertaan, vaan että ne ovat vain minimitavoite, jolla pyritään takaamaan se, ettei kukaan oppilas jäisi täysin kirjastopalvelujen ulkopuolelle.

Lisäksi yhteistyösuunnitelmaan voitaisiin kirjata kaikki kirjaston kouluille tarjoamat palvelut. Tärkeää olisi myös liittää mukaan jokaisen osapuolen yhteystiedot. Joko voitaisiin nimetä yhteyshenkilöitä kouluista ja kirjastoista tai antaa jokin yleinen yhteystieto (sähköpostiosoite tai puhelinnumero), jota joku aktiivisesti seuraa ja jota kautta viestit menevät perille.

Yhteistyösuunnitelmaan voisi kirjata myös yleisiä ohjeita siitä, miten kirjastoyhteistyö toimii (esimerkiksi ajanvarauksen ajankohta). Tarpeellista voisi olla sopia myös siitä, kuinka usein suunnitelmaa tarkastellaan ja päivitetään.

7 POHDINTA

Ajankohta tällaisen opetussuunnitelmiin ainakin joiltakin osin pohjaavan opinnäytetyön tekemiseen on ehkä vähän huono, koska opetussuunnitelmien perusteita ollaan uudistamassa ja uudet opetussuunnitelman perusteet astuvat voimaan 2016. Toisaalta mitään tehtyä suunnitelmaa ei kannata pitää tarkastelematta ja päivittämättä voimassa vuodesta toiseen, joten ehkä se on ihan hyväkin, jos tämän opinnäytetyön seurauksena syntynyttä suunnitelmaa joudutaan päivittämään jo muutamana vuoden kuluttua. Tuskin opetussuunnitelman perusteita myöskään niin perin pohjin muutetaan, että työni muuttuisi täysin arvottomaksi sen johdosta.

Pääsääntöisesti olen lopputulokseen tyytyväinen ja koen tehneeni parhaani. Parannettavaa toki olisi, etenkin työskentelytavoissani, mutta toisaalta opinnäytetyön tekeminen on ollut valtava oppimiskokemus. Opinnäytetyö onkin mielestäni sekä näyttö opitusta, että oppimisen paikka. Tavanomaisia kurssitehtäviä isompana opinnäytetyö pakotti ainakin minut katsomaan itseäni peiliin ja tunnistamaan, millainen oppija ja opinnäytetyöntekijä olen. Tämä oli kuitenkin ensimmäinen tekemäni opinnäytetyö ja näin ollen jo koko prosessi ja lopullisen työn muoto oli uusi ja vieras. Tämä taisi osittain viedä energiaa ja aikaa, jonka olisi toisessa tilanteessa voinut käyttää itse työn tekemiseen.

Tutkimuksen tekemisessä oli joitakin asioita, joita olisin voinut tehdä toisinkin. Kotkalaisten koulujen opettajille tekemäni kyselyn jakeluajankohta oli huono, sillä se sattui opettajille yhteen vuoden kiireisimmistä ajankohdista. Toisena ajankohtana toteutettuna kyselyyn olisi voinut saada enemmän vastauksia ja vastauksia olisi voinut tulla ehkä myös niistä kouluista, joista nyt ei tullut yhtäkään vastausta. Näin kyselyn tulokset olisivat kattaneet isomman osan kotkalaisista opettajista. Suurimpana syynä kyselyn huonoon ajankohtaan oli se, että noudatin enemmän oman kouluni antamia ohjeaikatauluja, enkä tullut ajatelleeksi asiaa peruskoulujen ja lukioiden opettajien näkökulmasta. Minulle loppukevät oli sopivaa aikaa tehdä kyselyä, kun ammattikorkeakouluni kurssit alkoivat olla ohi ja kurssitöiden aiheuttamat paineet takanapäin. Peruskouluissa opettajien työmäärä kuitenkin kasvaa loppukevättä kohti ja tämä minun olisi pitänyt tajuta jo aiemmin.

Opinnäytetyöhöni liittyvässä kyselyssä sain lisäksi palautetta, että kyselyn kysymykset olivat kovin luokkakeskeisiä. Tämän palautteen koen oikeaksi. Vaikka yritin muotoilla kysymyksistä sellaisia, että kaikkien opettajien ja opetustyötä tekevien olisi niihin helppo vastata, taisivat kysymykset kuitenkin jäädä näkökulmaltaan turhan paljon luokanopettajakeskeisiksi. Kysymystä koulukirjastoista olisi voinut myös tehdä yksiselitteisemmin vastattavaksi.

Tämän työn jälkeen jatkotutkimuksia voisivat olla esimerkiksi koulukirjastojen kehittäminen ja tietyksi valmistuneen yhteistyösuunnitelman tutkiminen: onko se vaikuttanut kirjastonkäyttöön, noudatetaanko suunnitelmaa sekä ollaanko suunnitelmaan tyytyväisiä. Toisaalta yhteistyösuunnitelman voisi tehdä myös varhaiskasvatuksen, eli päiväkotien ja esiopetuksen kanssa.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyö on ollut opettava ja kehittävä kokemus.

LÄHTEET

- Aittakorven koulu. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 3.9.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Aittakorven%20koulu/>
- Aunio, T. 2014. Synvinklar på samarbete mellan bibliotek och skola: En fallstudie om S:t Karins huvudbibliotek och S:t Karins svenska skola. [Verkkojulkaisu]. Åbo: Åbo Akademi. Handelshögskolan, informationsvetenskap. Pro gradu-avhandling. [Viitattu 29.10.2014]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2014081332786>
- Etelä-Kymenlaakson karttapalvelu. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Espoo: Sito. [Viitattu 11.11.2014]. Saatavana: <http://karttapalvelu.kotka.fi/>
- Hakalan koulu. 4.8.2014. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 8.9.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Hakalan%20koulu/>
- Haukkavuoren koulu. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 17.9.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Haukkavuoren%20koulu/>
- Haukkavuoren koulun opetussuunnitelma. 2004. [Verkkojulkaisu]. Kotka: Haukkavuoren koulu. [Viitattu 12.11.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Haukkavuoren%20koulu/Meid%C3%A4n%20koulu/Opetussuunnitelma/>
- Heikkinen, H. L. T. 2001. Toimintatutkimus – toiminnan ja ajattelun taitoa. Teoksessa: J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I: Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 170-185.
- Helilän koulu. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 8.9.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Helil%C3%A4n%20koulu/>
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsinki University Press.
- Hirvi, S. 2012. KuMuKi-vinkkaus. Teoksessa: A. Ruhala, H. Niinistö & A. Pentikäinen (toim.) Mediametkaa!: Osa 6 – Kirjasto kutsuu mediaseikkailuun. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka, 18-23.
- Hopia, L. 2014. Opettajien käsitys koulun ja yleisen kirjaston yhteistyöstä. [Verkkojulkaisu]. Tampere: Tampereen yliopisto. Informaatiotieteiden yksikkö, informaatiotutkimus ja interaktiivinen media. Pro gradu –tutkielma. [Viitattu 22.9.2014]. Saatavana: <http://tampub.uta.fi/handle/10024/95758>

Hovinsaaren koulu. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 8.9.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Hovinsaaren%20koulu/>

Hovinsaaren koulun opetussuunnitelma. 2004. [Verkkojulkaisu]. Kotka: Hovinsaaren koulu. [Viitattu 12.11.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Hovinsaaren%20koulu/Meid%C3%A4n%20koulu/Opetussuunnitelma/>

Karhulan koulu. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 15.9.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Karhulan%20koulu/>

Karhulan lukio. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 18.9.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Lukiot/Karhulan%20lukio/>

Karhuvuoren koulu. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 16.9.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Karhuvuoren%20koulu/>

Keskuskoulu. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 17.9.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Keskuskoulu/>

Keskuskoulun opetussuunnitelma. 2007. [Verkkojulkaisu]. Kotka: Keskuskoulu. [Viitattu 12.11.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Keskuskoulu/Meid%C3%A4n%20koulu/Opetussuunnitelma/>

Korkeakosken koulu. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 17.9.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Korkeakosken%20koulu/>

Korkeakosken koulun ainekohtainen ops. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Kotka: Korkeakosken koulu. [Viitattu 12.11.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Korkeakosken%20koulu/Meid%C3%A4n%20koulu/Opetussuunnitelma/>

Kotkan lyseon lukio. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 18.9.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Lukiot/Kotkan%20lyseon%20lukio/>

Kotkassa Kohtalon kämmen -kirjapeli. 25.4.2013. [Verkkoartikkeli]. Kirjastot.fi. [Viitattu 28.10.2014]. Saatavana: http://www.kirjastot.fi/fi/tiedotteet/kotkassa-kohtalon-k%C3%A4mmen--kirjapeli-0524cb#.VE_bHfmsXXo

Koulun opetussuunnitelma: Hakalan koulu. 7.6.2004. [Verkkojulkaisu]. Kotka: Hakalan koulu. [Viitattu 12.11.2014]. Saatavana:

<http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Hakalan%20koulu/Meid%C3%A4n%20koulu/Opetussuunnitelmat/>

Kulmala, V. 2010. Koulun ja kirjaston yhteistyö: Case: Mynämäen kunnankirjasto. [Verkkójulkaisu]. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu, Palveluliiketoiminnan koulutusohjelma. Opinnäytetyö (ylempi AMK). [Viitattu 11.10.2014]. Saatavana: <http://theseus.fi/handle/10024/22173>

Kuntien avainluvut. 17.4.2014. [Verkkosivusto]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu 24.10.2014]. Saatavana: <http://tilastokeskus.fi/tup/kunnat/index.html>

Kyminkartanon koulu. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 17.9.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/FI/Perusopetus/Kyminkartanon%20koulu/>

Kyyti. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. [Viitattu 13.5.2014]. Saatavana: www.kyyti.fi

L 21.8.1998/628. Perusopetuslaki.

L 4.12.1998/904. Kirjastolaki.

Langinkosken koulu. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 17.9.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Langinkosken%20koulu/>

Langinkosken koulu 7.-9. luokan opetussuunnitelma 2013-2014. Ei päiväystä. [Verkkójulkaisu]. Kotkan koulut. [Viitattu 12.11.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Langinkosken%20koulu/Meid%C3%A4n%20koulu/Opetussuunnitelma/>

Lukiot. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 18.9.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Lukiot/>

Metsolan koulu. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 17.9.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Metsolan%20koulu/>

Mussalon koulu. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 17.9.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Mussalon%20koulu/>

Mussalon koulun opetussuunnitelma. Ei päiväystä. [Verkkójulkaisu]. Kotka: Mussalon koulu. [Viitattu 12.11.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Mussalon%20koulu/Meid%C3%A4n%20koulumme/Opetussuunnitelma/>

Mäkelä, M.-L. 1998. Kirjavinkkarikirja. 2. uud. p. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.

- Nikander, T. 2000. Koulu kutsuu – miten kirjasto vastaa. Teoksessa: L. Niinikangas (toim.): Koulu kirjastossa – kirjasto oppimisympäristönä. Helsinki: BTJ, 30-46.
- Opetussuunnitelma. 15.10.2012. [Verkkajulkaisu]. Kotka: Kotkan lyseon lukio. [Viitattu 12.11.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Lukiot/Kotkan%20lyseon%20lukio/Opiskelu/Opetussuunnitelma/>
- Opetussuunnitelma. Ei päiväystä. [Verkkajulkaisu]. Kotka: Karhulan lukio. [Viitattu 12.11.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Lukiot/Karhulan%20lukio/Opiskelu/Opetussuunnitelma/>
- Opetussuunnitelma. Ei päiväystä. [Verkkajulkaisu]. Kotka: Helilän koulu. [Viitattu 13.11.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Helil%C3%A4n%20koulu/Meid%C3%A4n%20koulu/Opetussuunnitelma/>
- Opetussuunnitelma: Aittakorven koulu. 2004. [Verkkajulkaisu]. Kotka: Aittakorven koulu. [Viitattu 12.11.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Aittakorven%20koulu/P%C3%A4ivitt%C3%A4inen%20koulunk%C3%A4ynti/Opetussuunnitelma/>
- Opetussuunnitelma: Pihkoon koulu. Ei päiväystä. [Verkkajulkaisu]. Kotka: Pihkoon koulu. [Viitattu 12.11.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Pihkoon%20koulu/Meid%C3%A4n%20koulu/Opetussuunnitelma/>
- Opetussuunnitelma: Yhteiset aineet. 2011. [Verkkajulkaisu]. Kotka: Karhulan koulu. [Viitattu 12.11.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Karhulan%20koulu/Meid%C3%A4n%20koulu/Opetussuunnitelma/>
- Otsolan koulu. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 17.9.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Otsolan%20koulu/>
- Peltonen, M. 2007. Mitä tarkoittaa KVG?: Nuoret, kirjasto ja tiedonhallintataidot. Teoksessa: R. Alameri-Sajama (toim.): Nuortenkirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ, 129-148.
- Perusopetus. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 2.9.2014]. Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/>
- Perustilastot. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Opetus- ja kulttuuriministeriö, kulttuurisyksikkö. [Viitattu 28.10.2014]. Saatavana: <http://tilastot.kirjastot.fi/fi-fi/perustilastot.aspx?AreaKey=Y2013T2N285>

- Pihkoon koulu. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 17.9.2014].
Saattavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Pihkoon%20koulu/>
- Rauhalan koulu. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 17.9.2014].
Saattavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Rauhalan%20koulu/>
- Rauhalan koulun opetussuunnitelma. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotka: Rauhalan koulu. [Viitattu 12.11.2014]. Saattavana:
<http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Rauhalan%20koulu/Meid%C3%A4n%20koulu/Opetussuunnitelma/>
- Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Yläne, S. & Paavilainen, E. 2011. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOYpro.
- Ruhala, A., Niinistö, H. & Pentikäinen, A. 2012. Mediametkaa!: Osa 6 – Kirjasto kutsuu mediaseikkailuun. Helsinki: Mediakasvatuskeskus Metka.
- Ruonalan koulu. 8.9.2014. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 17.9.2014].
Saattavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Ruonalan%20koulu/>
- Ruonalan koulun opetussuunnitelma. 1.8.2009. [Verkkosivusto]. Kotka: Ruonalan koulu. [Viitattu 12.11.2014]. Saattavana:
<http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Ruonalan%20koulu/Meid%C3%A4n%20koulu/Opetussuunnitelma/>
- Ryhmäkäynnit. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Mikkeli: Mikkelin kaupunginkirjasto- Etelä-Savon maakuntakirjasto. [Viitattu 30.10.2014]. Saattavana:
<http://kirjasto.mikkeli.fi/sivut/ryhm%C3%A4k%C3%A4ynnit>
- Sallmén, P. 2009. Mediakasvatusta vai mediasivistystä kirjastosta?. Teoksessa: Seppo Verho (toim.) Mediakasvatus kirjastossa. Helsinki: BTJ, 9-26.
- Seinäjoen koulun ja kirjaston yhteistyösuunnitelma: 2011-2012. 19.9.2011. [Verkkosivusto]. Seinäjoki: Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto ja Seinäjoen yleissivistävä koululaitos. [Viitattu 30.10.2014]. Saattavana:
<http://www2.seinajoki.fi/kirjasto/.yhteistyosuunnitelma.html/40525.pdf>
- Sinko, P. 2000. Mitä koulu odottaa kirjastolta?. Teoksessa: L. Niinikangas (toim.) Koulu kirjastossa: kirjasto oppimisympäristönä. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 15-29.
- Tavastilan koulu. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 17.9.2014].
Saattavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Tavastilan%20koulu/>
- Tavastilan koulu: Opetussuunnitelma vuosiluokat 1–6. 2004. [Verkkosivusto]. Kotka: Tavastilan koulu. [Viitattu 12.11.2014]. Saattavana:

<http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Tavastilan%20koulu/Meid%C3%A4n%20koulu/Opetussuunnitelma/>

Tiedonhakutaitojen opetus. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Salo: Salon kaupunki. [Viitattu 30.10.2014]. Saatavana:

<http://www.salo.fi/kirjasto/lapsetjanuoret/kirjastonkaytonopetus/>

Tiedote. 8.9.2014. Kotka: Kotkan kaupunginkirjasto. Julkaisematon.

Tietoa Kotkasta. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan kaupunki. [Viitattu 13.5.2014]. Saatavana: http://www.kotka.fi/tietoa_kotkasta

Tilastotietoja 2013. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Kotkan kaupunki. [Viitattu 24.10.2014]. Saatavana:

http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/21700_tilastotietoja_2013.pdf

Tiutisen koulu. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 17.9.2014].

Saatavana: <http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Tiutisen%20koulu/>

Toimintakertomus 2013. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Kotka: Kotkan kaupunginkirjasto. [Viitattu 28.10.2014]. Saatavana:

http://www.kyyti.fi/sites/default/files/kirjastot/esitteet/toimintakertomus_2013.pdf

Toivo Pekkasen koulu. Ei päiväystä. [Verkkosivusto]. Kotkan koulut. [Viitattu 17.9.2014]. Saatavana:

<http://www.kotkankoulut.fi/fi/Perusopetus/Toivo%20Pekkasen%20koulu/>

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake Kotkan kaupungin opettajille

Liite 2. Kouluysteistyön asiantuntijoiden haastattelu kirjastossa

LIITE 1. Kyselylomake Kotkan kaupungin opettajille

Tämän kyselyn tarkoituksena on kartoittaa opettajien ajatuksia koulun ja kirjaston tämänhetkisestä yhteistyöstä ja yhteistyön tulevaisuudesta. Kysely on osa opinnäytetyötä, jonka tarkoituksena on luoda mahdollisimman toimiva yhteistyösuunnitelma Kotkan kaupungin kirjastojen ja koulujen välille.

1. Olen

- luokanopettaja
- aineenopettaja
- erityisopettaja
- erityisluokanopettaja
- rehtori

2. Opetan (voit valita myös useamman vaihtoehdon)

- 1-2 luokalla
- 3-4 luokalla
- 5-6 luokalla
- 7-9 luokalla
- lukiossa

3. Missä koulussa työskentelet? _____

4. Kuinka usein olet käynyt luokkasi/opetusryhmäsi kanssa kirjastossa kuluvan lukuvuoden aikana? (Kaikki opetusryhmät yhteenlaskettuna)

- en kertaakaan
- kerran tai kahdesti
- 3-5 kertaa
- yli viisi kertaa

5. Onko kirjaston työntekijä käynyt kuluvan lukuvuoden aikana koululla puhumassa luokalle/ opetusryhmällesi?

- ei ole käynyt
- kyllä, kerran
- kyllä, useammin kuin kerran

6. Mitä seuraavista kirjaston tarjoamista palveluista olet tämänhetkisen luokkasi/opetusryhmäsi kanssa käyttänyt?

- kirjavinkkausta
- kirjastonkäytön opetusta
- tiedonhaun opetusta
- kirjojen lainaamista
- muuta, mitä? _____

7. Mikäli olet käyttänyt kirjaston palveluja, kuinka tyytyväinen olet ollut palveluihin? (1= erittäin tyytymätön, 5= erittäin tyytyväinen)

- 1 2 3 4 5

8. Millaisia kirjastopalveluja haluaisit käyttää luokkasi/opetusryhmäsi kanssa? Millaisista palveluista olisi hyötyä luokkallesi/opetusryhmällesi? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- kirjavinkkausta
 kirjastonkäytön opetusta
 tiedonhaun opetusta
 kirjojen lainaamista
 muuta, mitä?
-

9. Liittyykö kirjaston palvelujen käyttöön ongelmia? Millaisia? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- kirjastoon pääseminen on välimatkan tai aikataulun takia vaikeaa
 kirjaston tarjoamat palvelut eivät vastaa tarpeisiin
 kirjaston tarjoamat aineistot eivät vastaa tarpeisiin
 kirjaston tarjoamista palveluista tai esimerkiksi tapahtumista ei ole tietoa/tiedon saa liian myöhään
 muu ongelma, mikä?
-

10. Mikäli haluat tarkentaa millaisia ongelmat ovat, voit tehdä niin tässä:

11. Kuinka monta ohjattua käyntikertaa kirjastoon lukuvuodessa olisi mielestäsi realistinen tavoite per luokka/opetusryhmä? (Ohjatulla käyntikerralla tarkoitetaan kertaa, jolloin kirjaston henkilökunta opettaa/opastaa/kirjavinkkaa. Aineiston lainaamista ja palauttamista tai yleisissä tapahtumissa käymistä ei lasketa tässä kohtaa.)

- ei yhtään, miksi? _____
1
2
3
4
5
yli 5

12. Onko koulullasi koulukirjastoa?

- on, koulukirjaston kirjat sijaitsevat yhdessä tilassa
 - on, mutta kirjat on hajasijoitettu eri tiloihin käytön/tarpeen mukaan
 - ei varsinaisesti, mutta koululla on joitakin opetuksessa käytettyjä kirjoja (esimerkiksi yhtä kirjaa niin monta, että koko luokalle riittää)
 - ei, meillä ei ole minkäänlaista kirjastoa
 - jokin muu ratkaisu, mikä?
-

13. Kuka mahdollisen koulukirjaston hoitamisesta vastaa ja millaisilla resursseilla? Onko koulukirjasto nimetty yhden vai useamman henkilön vastuulle?

14. Olisiko sinulla kiinnostusta osallistua johonkin kirjastotyöntekijöiden järjestämään koulutukseen esimerkiksi osana vesopäivää?

- tiedonhakukoulutukseen
- kirjavinkkaukseen (ammattikirjallisuutta, työssä muuten käytettävää kirjallisuutta tms.)
- jotain muuta koulutusta, mitä? _____
- ei ole kiinnostusta

15. Kirjastolla on käytettävissä mm. esiintymislava ja erilaisia näyttelytiloja (vitriinejä, näyttelyseiniä yms.). Olisiko luokallasi/opetusryhmälläsi näille käyttöä? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- kyllä, meiltä löytyisi varmasti esityksiä, joita voisi tuoda kirjastoon
- kyllä, meiltä löytyisi varmasti töitä, jotka voisi tuoda kirjastoon näyttille
- ehkä, pistetään mahdollisuus korvan taakse, jos jotakin tulee vastaan
- ei, en halua oppilaiden esiintyvän kirjastolla
- ei, se olisi vaikea järjestää (esimerkiksi kuljetukset)
- ei, sopivia töitä tai esityksiä ei ole

16. Ajatuksia koulun ja kirjaston yhteistyöstä? Lisätietoja? Ideoita? Palautetta kyselystä? Sana on vapaa.

Kiitos kyselyyn vastaamisesta!

LIITE 2. Kouluyhteistyön asiantuntijoiden haastattelu kirjastossa

Mitä kaikkea on mahdollista tarjota?

- Kuinka monelle vuosiluokalle?
 - o Vinkkaukset?
 - o Kirjaston esittelyt?
 - o Tiedonhankinnan opetus?
- Ylimääräisten käyntien järjestäminen?

Missä?

- kouluilla?
- kirjastolla?
- kirjastoautossa?

Milloin?

- Opettajien tahdon mukaan?
- Tietyt viikot kaikille kouluille? ("Kaikki Kotkan seiskat kirjavinkkaukseen viikoilla 40-42")
- Koulu kerrallaan? ("Kaikki Kotkansaaren koulun vinkkaukset & opetukset viikoilla 40-42")

Yhteydenpito/mainostus

- yhteyshenkilöt molemmin puolin?

Opettajilta tulleita toiveita:

- lukutuokiot (1–2 -luokan opettajalta)
- näyttelyt, elokuvat, luennot
- tapahtumia lähikirjastoihin
- nimetty henkilö, joka auttaisi lukiolaisten tiedonhankinnan opetuksessa / nimetty kouluvastaava, joka suunnittelisi yhteistyötä
- kirjastotyöntekijä kävisi koululla – ei tarvitsisi lähteä luokan kanssa kirjastoon
- kirjallisuudesta/kulttuurista päivänavauksia kouluilla "mahtaako kirjastolaisten työaika joustaa klo 8 koululle?"
- työskentelytilaa isommille projekteille
- lukudiplomikirjoja olisi hyvä saada luokkaan enemmän
- yhtä kirjaa saatavilla niin monta kappaletta, että koko luokalle voi luettaa saman kirjan
- e-kirjoja

Esiinnoitettuja huolenaiheita:

- matka kirjastoon
- aikataulujen tiukkuus
- ovatko meluisat oppilasryhmät tervetulleita?